

D

50

AZ ORSZÁGOS
M. KIR. MINTARAJZISKOLA
ÉS
RAJZTANÁRKÉPZŐ
ÉRTESITŐJE

AZ 1905—1906. TANÉVRŐL.

KÖZLI

AZ IGAZGATÓSÁG NEVÉBEN:

VÁRDAI SZILÁRD

IGAZGATÓ-TANÁR.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

1906.

ORSZÁGOS MAGY. KIR.
MINTARAJZISKOLA
és RAJZTANÁRKÉPZŐ

I.

TUDNIVALÓK A JÖVŐ TANÉVRE.

Uj jelentkező növendékek a *rajztanári*, illetőleg a *rajztanítói* és *rajztanítónői* pályára *korlátolt* számban 1906. évi szeptember hó 4-én d. u. 4—7 óráig iratkozhatnak be. *Művésznövendékek* ugyancsak *korlátolt* számban f. évi szeptember hó 10-én d. e. 8—12 óráig jelentkezhetnek. A jelentkezők *esetleges* felvétele a rendelkezésre álló helytől és a felvételi vizsgálat eredménye alapján hozott tanári határozattól függ.

A felvételi vizsgálatok lesznek:

- a) *tanár-tanító*, illetőleg *tanítónőjelöltek* részére:
1906 szept. hó 5-én d. e. 8—12 óráig az alakrajzból,
 " " 6-án " 8—12 " az ékitményes rajzból,
 " " 7-én " 9—11 " a szemléleti látszattanból;
- b) *művésznövendékek* részére:
1906 szeptember hó 11-én reggel 8—12 óráig.

A rajztanár- és tanító, illetőleg rajztanítónőjelöltek felvételi vizsgálatot tartoznak tenni: az *alakrajzból* (mellszobrot lerajzolni), az *ékitményes rajzból* és a *szemléleti látszattanból*; a leendő *művésznövendékek* egy fejet, élő minta után, tartoznak lerajzolni.

Oly jelentkezőkkel szemben, kik ezen próbarajzolások alkalmával a művészi tehetség jelét kellően nem igazolták, a felvétel *feltétlenül megtagadható*.

A rajztanár-, tanító és tanítónőjelöltek felvételi vizsgálatának eredménye szeptember hó 10-én este 8 órakor, a *művésznövendékek* és rendkívüli hallgatók vizsgálati eredménye szeptember 11-én este 7 órakor fog kihirdettetni.

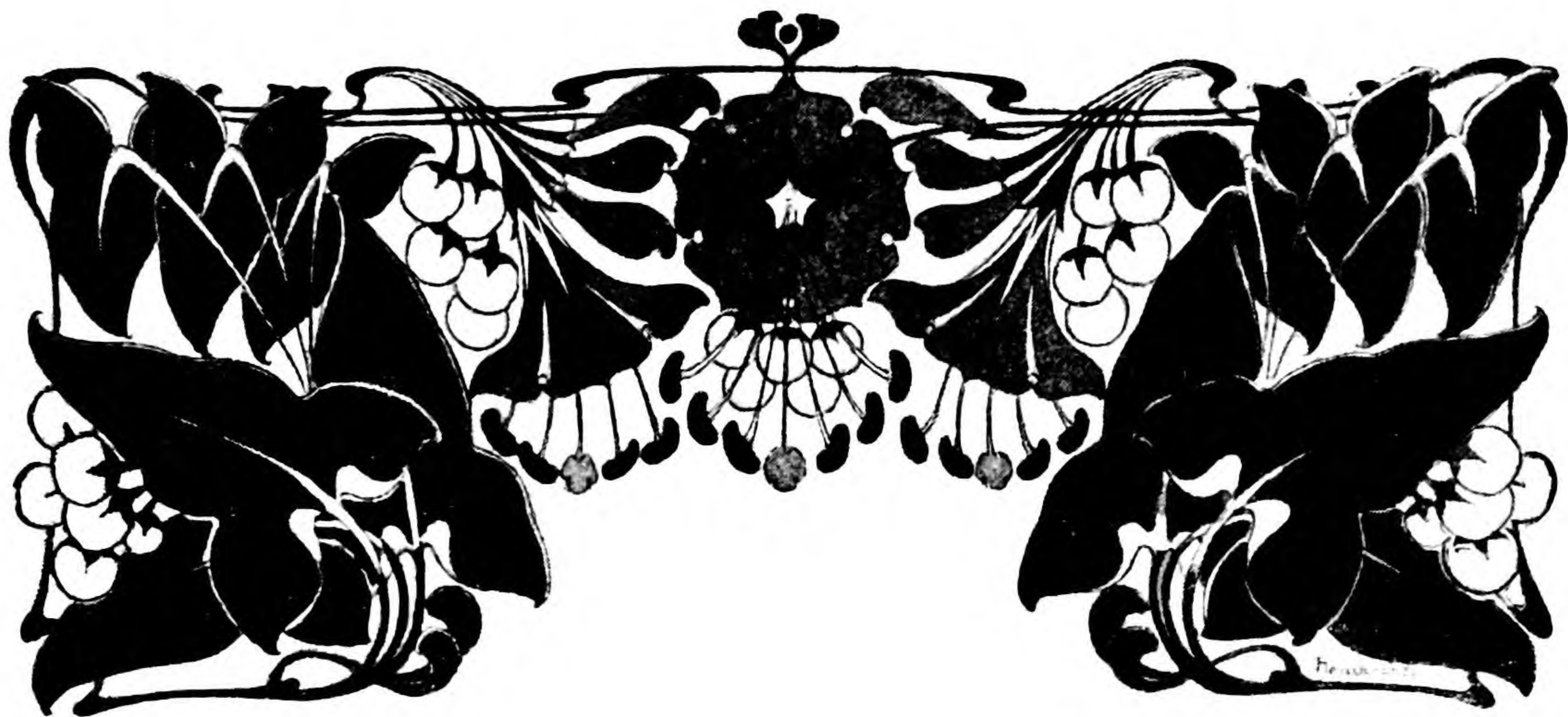
Minden új növendék felvétele ideiglenes; az első évben, akár az év folyamán, akár az év végén elbocsátható, ha a művészi, illetve rajztanári-, tanítói- vagy tanítónői pályára tehetségtelennek bizonyul, vagy feltűnő hanyagságot tanusít.

Szeptember 11-én délelőtt 8—12 óráig fognak a *javító- és pótvizsgálatok* megejtetni.

Az 1906/1907. tanévi rendes tanítás f. évi szeptember hó 12-én reggel 8 órakor veszi kezdetét.

Budapest, 1906 május 26-án.

Az igazgatóság.

Tervezte: HENDRICH ANTAL.

II.

AZ INTÉZET BELÉLETÉBŐL

az 1905/1906. tanévben.

Az intézet tanszemélyzetében a lefolyt tanévben a következő változások történtek:

Ő cs. és ap. királyi Felsége f. évi december hó 6-án kelt legfelsőbb elhatározásával SZÉKELY BERTALAN-t, intézetünk fennállása óta volt tanárát s három éven át volt művészeti igazgatóját, a m. kir. II. festészeti mesteriskola igazgató-tanárává, — helyébe pedig intézetünk művészeti igazgatójává SZINYEI MERSE PÁL ismert kiváló festőművészt méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni, egyúttal VÁRDAI SZILÁRD-nak, az intézet adminisztratív és gazdasági ügyek ellátásával az eddig is személyes felelősség mellett megbízott igazgató-helyettes rendes tanárnak az intézet igazgatójának címét adományozta. Az intézet vezetésében tehát úgy, mint ezelőtt SZÉKELY-nek, társa marad SZINYEI MERSE PÁL igazgatónak is VÁRDAI SZILÁRD igazgató-tanár s így az intézet adminisztratív vezetésében változás nem állt be.

Ő Felsége a király PÓRSZÁSZ JÓZSEF intézeti óraadó tanárnak reáliskolai tanári minőségben szerzett érdemei elismeréseül a középiskolai igazgatói címet, GYULAY LÁSZLÓ

tanárnak pedig nyugalomba vonulása alkalmából — értesülésünk szerint — az I. ker. állami tanítóképzőben szerzett érdemei elismeréseül a kir. tanácsosi czímet adományozta.

SZÉKELY BERTALAN intézetünknek volt igazgató-tanára, a II. festészeti mesteriskolához Ő FELSÉGE a király által igazgató-tanárrá neveztetvén ki, az általa intézetünknel előadott mozdulat-compositió tanítását TARDOS KRENNER VIKTOR, intézetünk segédtanára vette át, a ki ezen tárgy tanításában már előzőleg több éven át Székely Bertalannak segédkezett.

Mint az Orsz. m. kir. rajztanárvizsgáló-bizottság elnöke, SZÉKELY BERTALAN az intézetünkkel való szoros kapcsolatot — felkérésünk folytán — továbbra is fentartja s így az a dicsfény, melyet nagy, érdemteljes múltjával, monumentális nemzeti művészetével, a művészeti általános rajztanításnál vallott korszakalkotó megdönthetetlen nagyszabású elveivel, mélyreható, mindig találó, éles, kritikáival és szilárd jellemével 34 éven át intézetünknek kölcsönzött — ezentúl is meg fogja rajztanárképzésünk útirányát világítani.

GYULAY LÁSZLÓ intézeti tanár múlt évi november hónapban nyugalmaztatását kérvén, ideiglenes helyettesítésével HEGEDŰS LÁSZLÓ és ZEMPLÉNYI TIVADAR tanárok bizattak meg.

Mivel azonban a nevezett tanárok saját osztályaikban is nagyon el voltak foglalva, s az ideiglenes állapot az oktatás kára nélkül tovább fentartható nem volt, erre a szakra új festőművész tanár vált szükségessé és pedig már az 1905/1906. tanév január hónapban kezdődő második felétől kezdve.

Erre a tanári állásra FERENCZY KÁROLY festőművész mutatkozott legalkalmasabbnak, a kinek művészeti kvalitása külföldön is, legutóbb a veneziai nemzetközi kiállításon kiüntettetett. Az a körülmény, hogy itthon is magániskolát tartott fenn, tehát tanítással is foglalkozott, alkalmaztatását

még jobban indokolta, s így az igazgatóság javaslatára a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Ő Nagyméltósága FERENCZY KÁROLY festőművészt f. évi január hó elejétől kezdve óraadói minőségben, tiszteletdíj mellett, az alakrajz és festés tanításával megbizta.

BALLÓ EDE festőművész tanár a lefolyt tanévben 6 havi szabadságot kért és nyert is oly célból, hogy külföldön, nevezetesen Spanyolországban szaktanulmányokat végezessen. Távolléte alatt őt is HEGEDŰS LÁSZLÓ helyettesítette.

A vallás- és közoktatásügyi minister úr az ékitményes rajz- és csendéletfestés tanszakra, rendes tanárrá EDVI ILLÉS ALADÁR okl. középiskolai rajztanárt, kiváló festőművészünket nevezte ki. Nevezett tanár a fennemlített tantárgyakat óradíjas minőségben már három éven át intézetünk tanárjelöltjeinél szép sikerrel tanította.

Megvált intézetünk kötelekéből a tanév végével más elfoglaltsága miatt LORÁNFI ANTAL szobrász-művész, az orsz. m. kir. iparművészeti iskola rendes tanára is, a ki intézetünkben óraadói minőségben számos éven át a mintázást tanította. Midőn e helyen odaadó és eredményes működéseért hálás köszönetet mondunk, bucsút tőle sem veszünk, mert ő az orsz. m. kir. rajztanárvizsgáló-bizottság tevékeny tagja lévén, szerencsénk lesz őt továbbra is magunkénak tekinteni.

LORÁNFI ANTAL helyét a vallás- és közoktatásügyi minister úr Ő Nagyméltóságának f. évi 52,273. sz. a. kelt megbízása folytán RADNAI BÉLA, jeles, fiatal szobrászművész fogja elfoglalni, a ki, mint azelőtt, úgy a lefolyt tanévben is a tanításban segédkezett, volt tanárának LORÁNFI ANTAL-nak, mely áldozatkészségét eddig — a tantestületi ülésen egyhangú határozattal megszavazott és jegyzőkönyvbe iktatott köszöneten kívül — semmivel sem volt módjában honorálni az igazgatóságnak.

Ezen kinevezés, illetve megbízások folytán, a festőművész tanárok oly beosztása vált lehetővé, hogy minden tanárra 2—2 osztály vezetése esik s így intézetünkben a rajztanárképzés mellett már 9 év óta teljesen különvált művészképzés a folyó tanévben négy külön-külön művész tanár vezetése alá tartozó részre, vagyis 3 csoport a festőművész- és 1 csoport a szobrászművésznövendékek számára volt alakítható.

Iskolánknak ez a része a vallás- és közoktatásügyi miniszterium jóvoltából mindennel el van látva, a mi csak eszközül szolgálhat arra, hogy a művésznövendékek magukat teljesen kiképezhessék. A kellő helyiségek, világítás, fűtés s főleg az *élőminták* (emberi fej, akt, ló és egyéb állatok) — vásár- és ünnepnap kivételével — minden nap d. e. 8—12 és d. u. 2—7 óra közt rendelkezésükre állanak, azonfelül magán- vagy pályamunkák elkészítésére, két kisebb, kifogástalan világítású műterem, élőmintákkal. Az évközi tájképfestészeti kirándulások költségei az intézet pénztárából fedeztetnek s a magasabb osztálybeli növendékek részére a *nyári szünet egy hónapjára* tervezett *tájképfestészeti és etnografiai kirándulás* céljaira a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Ö Nagyméltósága külön 2000 K. segélyt folyósítani méltóztatott. Rendelkezésre áll továbbá az ifjúságnak ezenfelül még igen gazdag szakkönyvtárunk s így növendékeink a régi és legmodernebb művészetek és művészekről a legtökéletesebb reproductiók nyomán tudomást és tájékozást szerezhethetnek.

A művésznövendékeknél a tanítást BALLÓ EDE, FERENCZY KÁROLY, HEGEDŰS LÁSZLÓ, ZEMPLÉNYI TIVADAR elismert kiváló festőművészeink és RADNAI BÉLA jeles szobrászművész végzik, a kik más-más irányt képviselnek s a kik közt a növendékek szabadon választhatnak. A vezetés pedig SZINYEI MERSE PÁL modern, kiváló festőművészünk kezében van, a ki mint művészeti igazgató, minden adminisztrá-

tiv teendőktől felmentve, egész idejét, erejét és tudását művészeti nevelésünk emelésének szentelheti.

El is érte iskolánk a miniszter úr ő Excellentiájának intézetünk és nemzeti művészetünk fejlesztésére nézve azon nagyhorderejű bölcs elhatározását, hogy az *Országos Képzőművészeti Tanács* által f. évi május hóban hirdetett állami ösztöndíjakból a nevezett Tanács ajánlatára a miniszter úr egy 1000 koronás ösztöndíjat intézetünk egyik szobrász-művész növendékének adományozott, a ki a kir. József műegyetem elvégzése után intézetünkön kívül más művészeti iskolát nem látogatott. Továbbá ugyan ez alkalmából az igazgatóság kérelmére s ugyancsak a Képzőművészeti Tanács javaslatára intézetünk rendes tanfolyamait végzett 5 volt növendékünknek — és egy tanulmányait külföldön végzett fiatal művésznak az 1000 K ösztöndíjon kívül, tehát összesen még 6 fiatal művésznak egyenként 600—600 K segélyt utalványozott a miniszter úr azzal a *kikötéssel, hogy az illetők a jövő 1906/1907. tanévben tanulmányaikat intézetünkben lesznek kötelesek végezni.*

Szükségesnek mutatkozott tehát, hogy jelesebb növendékeinknek több és nagyobb ösztöndíjak adományozásával lehetővé tétessék az itteni tanfolyamok teljes bevégezése, sőt azután is a *továbbképzés* lehetővé tétele s ez által iskolánk színvonalának emelése, a mihez nagyban hozzájárult a *Képzőművészeti Tanács* is azzal, hogy a fennebb jelzett ösztöndíj és segélyek adományozását növendékeink részére javaslatba hozta, a mivel szintén a magyar nemzeti művész-nevelés céljának elérését mozdította elő. Mert az által, hogy az eddigi művészeti alapképzés fölé a *művészeti továbbképzés* létesített, megtörtént annak az ürnek az áthidalása, mely eddig iskolánk és a már meglevő művészeti mesteriskolák közt volt és részben ma is van, s eléretik az a cél, hogy művészeink teljes kiképzésüket *magyar földön, magyar légkörben* szerezhetik meg s el-

kerülhető az a veszély, mely kiképzetlen növendékeknek idő előtt idegen befolyások alá bocsátásából a magyar művészetre, nemzeti szempontból, eddig háramlott.

Hogy pedig a *továbbképzés* mennyire bevált, arra már több éves gyakorlati tapasztalatok alapján hivatkozhatunk. Nevezetesen a rajztanárjelöltek, illetve a négy évi tanfolyam rendes elvégzése után oklevelet szerzett rajztanárok továbbképzéséről van szó, a kik az oklevél megszerzése után, nagyobb 600—1000 K ösztöndíjjal ellátva még egy-két évig intézetünkben maradnak, művészi kiképzésök kiegészítése végett. Ily rajztanárok részére a vallás- és közoktatási miniszter úr tárczájában rendszeresített ösztöndíjakon kívül még a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium is évente 1—2 fiatal tanárnak hasonló módon alkalmat nyújt a továbbképzésre. Ezen továbbképző növendékeink közül már néhány a nélkül, hogy eddig külföldi iskolába járt volna, az I., illetve II. festészeti mesteriskolába vétetett fel; külön *továbbképző szobrász csoportunkból* pedig BORY JENŐ, FARAGÓ ÁRPÁD és STROBL ZSIGMOND a *Magyar Képzőművészeti Társulat* által, a városligeti *műcsarnokban* rendezett legutóbbi tavaszi tárlaton intézetünkben készült munkákkal elismerésre méltó módon részt vettek.

Nagyhorderejű a művészeti oktatás fejlődésére s újabb lendületre alapot nyert az intézet az által is, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr f. évi 59,102. számú magas rendeletével a *rézkarcz, aqua- és mezzotinta, algrafia, körajz, chromolitografia* stb. sokszorosító eljárások elsajátíthatása céljából intézetünkön az 1906/1907. tanévtől kezdődőleg egy *grafikai tanfolyamot* létesített, melynek vezetésére OLGYAI VIKTOR külföldön élő kiváló művészt sikerült megnyerni.

A grafika nemcsak önmagáért való művelése szempontjából hasznos és üdvös, hanem mint a formaérzéknek s főleg a finom, korrekt rajznak hathatós fejlesztésére szol-

gáló egyik legalkalmasabb segítő eszköz is; egyúttal óvó-rendszabály az egyoldalú — jelenleg nagyon divatos — csak színhatásra való törekvés ellen.

A grafikai eljárások elsajátításának nemcsak a művésznövendékek, hanem a leendő rajztanárok is nagy hasznát fogják venni, kiknek segítségével a grafikának a vidékre való kiterjesztése is biztosítható lesz.

Meg vagyok győződve, hogy növendékeink, egyrészt azon ideális törekvés és nemes inger következtében, melyet a művészi alkotás vágya nyújt, másrészt pedig azért, mert ezen szakba vágó munkálkodásuk által megélhetésükhöz újabb kereseti forrás fakadna, — örömmel fogják megragadni az alkalmat arra nézve, hogy a sokszorosító eljárásokat elsajátíthassák és pedig a siker biztos kilátásával, a mire garanciát nyújt az, hogy növendékeink sokoldalú alapos szakképzést nyernek, már is ügyes rajzolók s ennél fogva a kezdet nehézségein túl vannak s így csak a speciális technikai eljárást kell elsajátítaniok.

De meg vagyok győződve arról is, hogy a *grafika* művelését, mely eddig hivatalosan az iparművészet keretébe van kapcsolva, holott legjobb értelemben képzőművészeti eszme s csak a képzőművészettel kapcsolatban életképes, mert iparművészetileg terméketlen és meddő, nemcsak szorosán vett növendékeink fogják felkarolni, hanem több jeles fiatal gyakorló művészünk is, kik közül sokan intézetünkben már néhány év előtt létesített *külön aktrajzolási* (szabad iskola) *tanfolyamának* látogatói s így a grafikát is gyakorolhatják.

Tudvalevő dolog, hogy az iparművészeti értelemben vett reprodukív-grafika, melynek létét régóta veszélyeztetik a rohamosan tökéletesedő mechanikus sokszorosító eljárások, a külföldön már másfél évtized előtt átengedte helyét az *önálló eredeti* grafikának és nagyobbbrészt ez eszmetisztulásnak és következetes keresztülvitelének kö-

szönhető ott a jelen virágzás, minek következtében hazánk, hol e tekintetben az eddigi kísérletek sikertelensége miatt még minden a régiben van, kétszeresen is adófizetője a külföldnek: egyrészt az ott megrendelt grafikai munkákért fizetett sok-sok ezer koronával, másrészt az itt levő kisebb-nagyobb műintézet élén álló igen sok külföldi művezető fizetésével.

Hogy az irányváltozás nálunk is biztos eredménnyel kecsegtet, arra nézve reményt nyújt egy akció, melyet grafikai művészetünknek egy *kiváló buzgó képviselője* RAUSCHER LAJOS festőművész-építész, intézetünknek sok éven át volt tanára, jelenleg pedig a m. kir. *József Műegyetem* művészeti rajz- és festés szaktanára, a *Magyar Grafikai Egyesület* alelnöke indított meg újabban építész tanítványai körében s mely meglepő frissességű fejlődés képességének adja jelét. Azonban úgy, a mint külföldön a képzőművészeti akadémiák — úgy nálunk *egyetlen megfelelő helye a grafikai tanszéknek az orsz. m. kir. mintarajziskola, hazánk egyetlen Képzőművészeti Főiskolája.*

A f. évi milánói nemzetközi kiállításon intézetünk csak mint *rajztanárképző*, az iparművészeti oktatás csoportjában vesz részt. Ez alkalomból a külföldi szakemberek figyelme ismét intézetünk felé fordult, sokan kérik szabályzatunkat s azt szaklapjaikban kivétel nélkül a legmelegebb elismerés hangján ismertetik. Eme kiállításunk a helyszínen való rendezésére NÁDLER RÓBERT, intézetünk iparművészeti rajz- és tervezés szaktanára küldetett ki.

Rajztanár-, tanító- és tanítónőjelöltjeink a szűkebb körben kiírt intézeti pályázatokon kívül több nyilvános pályázaton is szép sikerrel vettek részt. Nevezetesen:

A *Magyar Iparművészeti Társulat* által hirdetett GERENDAY-féle levélpapír-fejdisz alkalmával az I. díj nyertese lett: BARKÁSZ LAJOS IV. éves tanárjelölt, míg több növendékünk sikerült rajzát GERENDAY és FIA cég megvásárolta.

A «*Testvériség*» heti lap címlapjára hirdetett alakrajzi pályázat alkalmával az I. díjat BARKÁSZ LAJOS a II. díjat KÖVÁRI SZILÁRD és a III. díjat SÁROSI ÖDÖN IV. éves tanárjelölt növendékeink nyerték meg.

Részt vettek növendékeink az *Iparművészeti Társulat* által pénztárcza, bankótárcza, írómappa és börszékre hirdetett pályázaton is, mely alkalommal úgy az írómappa, valamint a börszékre kitűzött külön-külön I.—I. díjat intézetünk III. éves tanítónőjelölt növendéke PAYER GIZELLA k. a. nyerte meg.

Ugyanezen pályázat alkalmával a fennevezett *Társulat* a jury egyhangú javaslatára, sokszorosítás céljából megvásárolta még más kilencz növendékünk sikerült tervrajzát és pedig: GONDOS EMMÁ-tól egy egy pénztárcza-, bankótárcza- és börszék tervrajzát, DREVEY ERZSÉBET egy bankótárcza-, HEVERTLE MARGIT és HALLER GYÖRGY egy egy pénztárcza-, LASZGALLNER OSZKÁR és FÜLÖP JENŐ egy-egy pénz- és bankótárcza tervrajzát.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszterium kiadásában megjelenő «*Mintalapok*» című mű részére a szerkesztőbizottság a következő tanár-, tanító- és tanítójelölt növendékeink által készült tervrajzok sokszorosítási jogát szerezte meg és műveiket «*Mintalapok*» gyanánt kiadta:

BENKHARD ÁGOSTON, FÉLEGYHÁZY GYULA, MEYER ANTAL, VOIT ERVIN, GONDOS EMMA 2—2 tervezetét, GYŐKÖSSY LAJOS, KORIS KÁLMÁN, SCHAFFARTSIK JENŐ, LÁBAY JÁNOS, HENDRICH ANTAL, VÖLKEI JÓZSEF, GARZÓ (Guttman) BERTHOLD, ZOLTÁN ÖDÖN, BORS KÁROLY 1—1 tervezetét.

A *Kissling*-féle fém- és lámpagyár megvásárolta kivitel és sokszorosítás céljából VOIT ERVIN és HÖCHINGER MIKLÓS ÁRPÁD volt középiskolai rajztanárjelöltek tintatartó-, illetve lámpatervezeteit.

Mellszobrok és művészi kivitelű síremlékek — már-

ványban és bronzból való — készítésére több megbízást kaptak: BORY JENŐ és STROBL ZSIGMOND intézetünk *továbbképző szobrászati* osztályának növendékei.

Az intézet keretében a továbbképző rajztanítónőjelöltek részére, a múlt évben szervezett külön iparművészeti gyakorlati tanfolyam növendékei által készült börmunkákból a *Magyar Iparművészeti Társulat* 600 kor. értékben vásárolt kész tárgyakat. A fennevezett tanfolyam növendékei munkáikkal részt vettek az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán s ugyanezen társulat által a magyar fürdőhelyeken rendezett bazárokon, résztvettek továbbá *az intézeti ifjúsági kiállításon* és a *Művészet és Művelődés Nőegyesület* rendezte kiállításon is, hol munkáik nagy része el is kelt. A milánói nemzetközi kiállításon pedig, a hol szép munkáikkal szintén résztvettek, az anyagi sikeren kívül intézetünknek és vezető tanáruknak NÁDLER RÓBERT-nek babérokot szereztek.

Növendékeink tehát nemcsak mint alaposan képzett kiváló rajzoktatók vagy leendő művészek kerülnek ki az intézetből, hanem a számottevő iparművészeti tervezők sorában is *első helyet* foglalnak el. Épen ezért teljes önérettel mondhatjuk azt, hogy intézetünk négy tanfolyamát *rendesen végzett* növendékek még a kenyeret biztosító oklevél nélkül is tisztességes megélhetést teremthetnek maguknak.

A rendes tanterv szerinti studiumokon kívül végzett munkálkodásukat a lefolyt tanév farsangi szünete alatt, az intézet több tantermében, a növendékek által szünidei munkákból rendezett kiállításon mutatták be.

E kiállítás egy héten át volt nyitva az eziránt érdeklődő közönség számára, mely idő alatt úgy a nagyszámú látogatók közvetlen, valamint a sajtó képviselői lapjaikban elismeréssel nyilatkoztak a kiállított minden irányú, komoly törekvést és munkaszeretetet feltüntető művekről. És pedig,

ki voltak állítva: alakrajzok és festmények, tájképek, csendéletek, virág és állattanulmányok, iparművészeti felvételek és önálló tervezetek, továbbá a növendékek saját tervezetük alapján különféle iparművészeti technikákban (bársonyégetés, ezüstszalberakás és bőrdomborítás) készült tárgyak, melyek mindarról tanuskodtak, hogy tanárjelölteink nem egyoldalulag képeztek.

A kiállításnak szép anyagi sikere is volt, a mennyiben a műpártoló közönség az ifjuság nemes törekvését a dicséreten kívül azzal is honorálta, hogy sokat vásárolt s így buzdításul a növendékek a befolyt néhány ezer koronányi összeggel jelentékeny anyagi támogatásban is részesültek.

A kiállítási plakátpályázaton mint legsikerültebb tervezetek: BARKÁSZ LAJOS, KÖVÉR GYULA, KÖVÁRI SZILÁRD, MOLDOVÁN BÉLA, VIDOVSKY BÉLA, TRNYÁK OSZVALD tanárjelölt növendékek plakátjai fogadtattak el.

A múlt 1904/1905. tanévben kísérletképen megkezdett s a folyó tanévben már hivatalosan életbe lépett *gyakorló iskolának* 30 tanulója volt, a kik hetenkint kétszer — kedden és csütörtökön — két-két órában látogatták az intézetet, október elejétől május hó végéig.

Ezen tanulókkal a IV. éves rajztanár és tanítójelöltek váltakozó hármás csoportokban foglalkoztak, illetve náluk a művészeti rajzot tanították és pedig oly módon, hogy a tanulókat képességük szerint csoportokba osztva, előhaladásuknak megfelelő feladatokat rajzoltattak velük. A feladatok megválasztásánál a vezető tanár tekintettel volt arra, hogy első sorban a középiskolai rajztanításban előforduló rajzfeladatok a megfelelő helyen mindig alkalmaztassanak, a mi által biztosított az, hogy a középiskolai rajzoktatás — a melyre első sorban van szükség — összes tipikus rajzgyakorlatai és annak alkalmazása ismeretes lett.

A gyakorlóiskolai intézmény kiegészítéseül a jelen tanévben a vezető tanáron kívül felkérés folytán előadást

tartottak a IV. éves rajztanár-, tanító- és tanítónőjelölteknek az intézeten kívül álló rajztanárok is, a kik bemutatták a megfelelő iskolának tantervét s vele párhuzamosan a saját tanmenetüket. Ezen előadások alkalmával kiterjeszkedtek az előadók mindazon dolgokra, a melyeket akár felszerelés, akár gyakorlati alkalmazhatóság szempontjából szükségesnek vagy hasznosnak tartottak.

Ilyen bemutató előadást tartott a VI. ker. állami főreáliskolai rajztanár, id. DÖRRE TIVADAR úr, a ki megismertette részletesen a reáliskolák tantervét s annak feldolgozását tanulórajzokkal illusztrálva, tanulságossá tette. Előadásának kiegészítéseképp bemutatta a főreáliskola két tanórájában a gyakorlati tanítást s ezzel kapcsolatban rajztermének és szertárának felszerelését.

A gymnasiumok tantervét és tanmenetét az V. ker. állami főgymnasiumban SZMETANA ÁGOST tanár úr ismertette, a ki e célra tanulói rajzaiból tanmenetes kiállítást rendezett, melynek kapcsán ismertette tantervét, gyakorlatilag bemutatva egyúttal annak kivitelét is. Az előadó tanár bemutatta továbbá rajzszertárát, annak kezelését és mindazokat a segédeszközöket, a melyeket a stylusok ismeretével s a művészettörténeti előadásai kapcsán szemléltetésül használ; a tanulók egy csoportjával pedig gyakorlati tanítást mutatott be.

A harmadik előadó HOLLÓS KÁROLY az *Erzsébet Nőiskola* rajztanára volt, a ki külön 2 órában ismertette a polgári leányiskola, felsőbb leányiskola, a tanítónőképző és polgári iskolai tanítónőképző tanterveit, a mely előadását szintén gazdag tanuló-rajzgyűjteménnyel tette könnyen érthetővé és áttekinthetővé. Az előadó tanár úr bemutatta továbbá iskolájában egyik tanórája alatt a nőiskolai gyakorlati tanítást, s egyúttal a rajzterem berendezését és szertárát is.

Ezen rendkívül tanulságos iskolalátogatások az által

váltak lehetővé, hogy ERŐDY BÉLA dr. kerületi főigazgató, m. kir. udvari tanácsos s PAUER IMRE dr. miniszteri tanácsos úr, az I. ker. állami tanítóképző és az Erzsébet Nőiskola gondnoka engedélyeik alapján a nevezett iskolák igazgatói is készségesen megengedték vezetése alá tartozó iskolájuk látogatását, illetve hozzájárultak ahhoz, hogy rajztanárjaik a tanterveket és módszerüket ismertető előadásokat tartsanak.

A két középiskolában tanárjelöltjeink ERDŐSSY BÉLA szaktanárunk vezetése mellett, VÁRDAI SZILÁRD igazgatótanár kíséretében jelentek meg. Az V. ker. főgymnasium igazgatósága nevében KÖPESDY SÁNDOR igazgató-tanár fogadta tanárjelöltjeinket, lelkes szavakkal üdvözölte és buzdította őket; azután pedig bemutatva az intézetet, igen tanulságos szakszerű előadásban ismertette a díszterem fődíszét képező nagybecsű falfestményeket, a melyek néhai LOTZ KÁROLY és THÁN MÓR mesteri ecsetje alól kerültek ki.

Az *Erzsébet Nőiskolát* rajztanár-, tanító- és tanítónőjelöltjeink — szaktanárunk ERDŐSSY BÉLA akadályoztatása következtében — VÁRDAI SZILÁRD igazgató-tanár vezetése mellett látogatták meg, hol ifjuságunkat szíves szavakkal az iskola igazgatója, LÁZÁR GYULÁ-né úrnő Ő Nagysága üdvözölte.

A körülmények nem engedték, hogy ez idén több iskola tanmenetét bemutató előadásokat rendezhessünk, de az említett előadások megszilárdították abbeli hitünket, hogy a bemutató előadások — a rajz speciális voltánál fogva — kiváló fontosságúak és nélkülözhetetlenek.

Nem mulaszthatjuk el, hogy újból hálás köszönetet ne mondjunk mindazoknak, a kik ezen hasznos intézményt szíves hozzájárulásuk és támogatásuk által lehetővé tették, s tanügyünket, de különösen az általános művészi rajz oktatását ez által is hathatósan előmozdították.

Növendékeink tájképfestészeti kirándulásokat felváltva: ERDÖSSY BÉLA, EDVI ILLÉS ALADÁR és NEOGRÁDY ANTAL festőművész tanárok vezetése mellett végeztek. Az építészeti stíl- és alaktani tanulmánykirándulások alkalmával HAVRANEK FERENCZ műépítész-tanár szakszerűen kalauzolta növendékeinket; az új *Tőzsde- és Magyar-Osztrák Bank* palotáit pedig azok tervezője: ALPÁR IGNÁCZ építőművész mutatta be, illetve rendkívüli tanulságos előadásában részletesen ismertette a két új középület monumentális architekturáját és belső modern diszítményeit.

Iparművészeti gyakorlati tanulmányaik kiegészítése céljából ugyancsak a tanár-, tanító- és tanítónőjelöltjeink NÁDLER RÓBERT szaktanáruk vezetése mellett tanulmányozták: JUNGFER GYULA műlakatossági-, ROTH MIKSA üvegfestészeti- és FISCHER JENŐ borszobrászati műhelyeiket, továbbá THÉK ENDRE műasztalos butor- és zongoragyárát.

Intézetünk iránt a lefolyt tanévben is több nevesebb külföldi szakember érdeklődött. A husvétii szünidő alatt pedig a bolgár állami tanítóképző-intézet IV. éves növendékei igazgatójuk s egyik szaktanáruk vezetése mellett tanulmányozták tanárképzésünket.

A budapesti filozófiai fakultás ajánlatára, a soproni evangélikus Presbyterium a m. é. szeptember hóban tartott közgyűlésén a PALLÓ ANDRÁS-féle 1200 koronás külföldi tanulmányútra szánt ösztöndíjat egyik továbbképző jeles növendékünknek, BORS KÁROLY okl. középiskolai rajztanárnak adományozta oly célból, hogy az illető esztetikai és művészeti tanulmányait külföldi egyetemeken, illetve képzőművészeti akademiákon folytathassa.

A kereskedelemügyi m. kir. Miniszterium fenhatósága alá tartozó ipari szakiskolákban alkalmazott rajztanárok továbbképzése céljából ismét két tanárt szabadságolva, *jelentékeny*, vagyis teljes évi fizetésüknek megfelelő 3460 és 3880 K. anyagi támogatás mellett intézetünk egy évi

látogatására utasította, míg helyettesítésükre két jelesen végzett okleveles volt középiskolai rajztanárjelölt növendékünk ment ki, szintén a kereskedelemügyi miniszterium által kegyesen utalványoztatott megfelelő helyettesítési díj mellett. Ezenkívül ugyancsak a *kereskedelemügyi miniszterium* egy fiatal, jeles szobrásznak, vagyis leendő szaktanítónak évi 700 K ösztöndíjat adományozott oly célból, hogy intézetünkben legalább két éven át továbbképezhesse magát.

A továbbképzés ezen fennebb jelzett módja mellett foglalt állást az intézet tanártestülete m. évi február 27-én tartott értekezletén is, mert a szünidőkben tartott vagy tartandó póttanfolyamokat nem tartja célravezetőnek, a mennyiben a rajztanulás hosszabb ideig tartó gyakorlatot igényel. Szünidei tanfolyamok rendezését még azért sem tartja célszerűnek a tanári testület, mert a szünidőre úgy a résztvevő tanártanulók, mint a tanfolyamvezető szaktanároknak szükségük van; s nem tartja eredményre vezetőnek a 3—4 heti tanfolyamokat a gyakorlati (művészi) tantárgyak felfrissítése tekintetében. A tanügyi újabb mozgalmak tanulmányozása és megfigyelésére pedig a nagy szünidő épen nem alkalmas, mert hiányzik a közvetlenség, miután minden iskolában szünetel a munka.

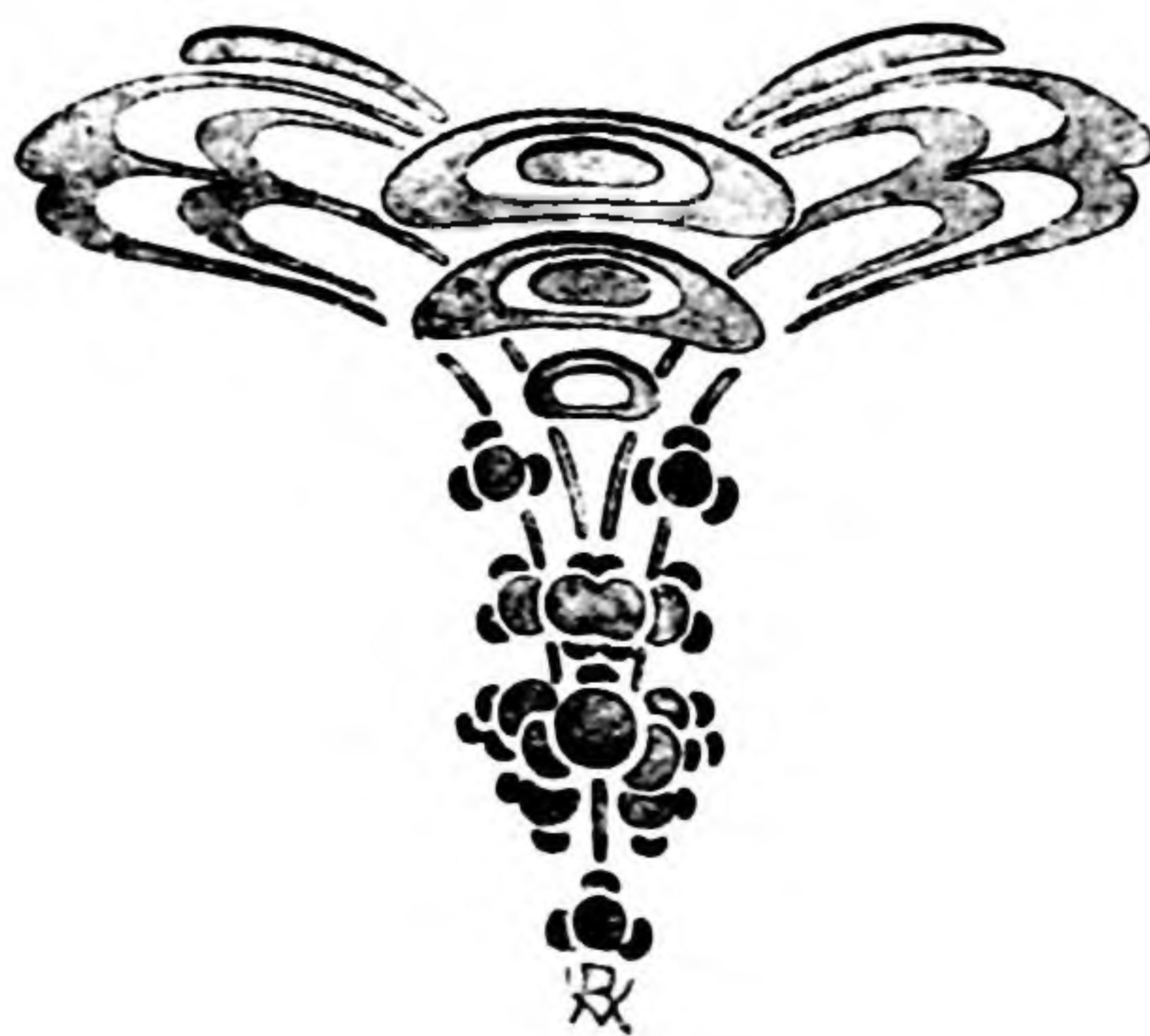
Örömmel kell még ezen a helyen megemlékeznünk a növendékeknek a lefolyt tanévi buzgó munkálkodásáról is, melynek szép eredménye főleg a szünidei munkálataikból rendezett kiállításon s a képesítő vizsgálatok alkalmával volt látható. Nevezetes dolog, hogy mindazon középiskolai tanárjelöltek, kik a tanképesítő I. alapvizsgálatra mentek, az ábrázoló geometriából a vizsgálatokat egytől-egyig sikerrel kiállották, a mi egyrészt az előadó tanár és az ifjuság érdeme, másrészt pedig bizonyítéka annak, hogy a követelmény nem aránytalanul nagy s így mindazon növendékek, kik az előadásokat rendesen látogatják, a követelményeknek nehézség nélkül megfelelelhetnek. Az ábrázoló geometria

tanítása legalkalmasabb arra, hogy a tárgyak térben való elképzelését, a tanár- és tanítónőjelöltek logikus gondolkozását és szakbeli intelligenciájukat fejlessze; de nélkülözhetetlen azért is, mert a műszaki, iparművészeti ábrázolások projectiv-geometriai ismeretek nélkül nem létesíthetők, s a perspektivai-szerkesztéseknek alapfeltétele.

A külön akt-rajzolósi tanfolyamot (szabad iskolát) a lefolyt tanévben is három külön csoportban mintegy 80—100 iparművész, rajztanár és több jeles művész szorgalmasan látogatta. E tanfolyamot m. é. október hó elejétől fogva deczember hó végeig ZEMPLÉNYI TIVADAR tanár, f. é. január hó elejétől május hó végéig pedig FERENCZY KÁROLY festőművész óraadó tanár vezette.

Az ifjuság egészségi állapota kielégítő volt; halál-eset egy sem fordult elő.

Példás volt a nagyszámú növendékek magaviselete is, kik a lezajlott politikai nehéz napok alatt hazafias szempontból gáncsra okot nem szolgáltattak, de viszont tapintatos, dicséretreméltó, higgadt magatartásuk által szigorúbb intézkedésre egyetlen egy esetben sem szolgáltattak alkalmat.

Tervezte: VÖLKEL JÓZSEF.

III.

AZ INTÉZET TANTERVEI.

A) *A rajztanár- illetve rajztanító-jelöltek tanfolyamának tantárgyai és a heti óraszámok kimutatása.*

Tantárgyak	Heti óraszám				
	tantárgy- és osztályonként				össze- sen
	I.	II.	III.	IV.	
Alakrajz és festés	14	14	14	18	60
Ékítményes rajz	8	4	—	—	12
Csendélet, rajz és festés	2	2	2	2	8
Iparművészeti rajz és tervezés.....	—	2	7	10	19
Építészeti rajz, stíl- és alaktan	—	3	3	4	10
Mintázás	4	4	4	—	12
Ábrázoló geometria	4	4	—	—	8
Látszattan és rajz	—	4	4	—	8
Művészetek története	—	—	2	2	4
Bonczalaktan	2	—	—	—	2
Magyar irodalom	1	—	—	—	1
Pedagógia.....	—	—	1	1	2
A növendékek heti elfoglaltsága	35	37	37	37	146

A *tanóra-rendeket* az *A), B), C)* kimutatásokban feltüntetett heti óraszámok betartása mellett *félévenként* a tanári testület állapítja meg.

B) *A rajztanítónő-jelöltek* tanfolyamának tantárgyai és a heti óraszámok kimutatása.

Tantárgyak	Heti óraszám					
	tantárgy- és osztályonként					össze- sen
	Elők.	I.	II.	III.	IV.	
Alakrajz és festés.....	12	12	12	14	14	64
Ékítményes rajz.....	6	6	6	—	—	18
Csendélet, rajz és festés.....	2	2	2	6	6	18
Iparművészeti rajz és tervezés	—	—	—	8	8	16
Mintázás.....	6	6	6	—	—	18
Ábrázoló geometria.....	—	2	2	—	—	4
Látszattan és rajz.....	—	—	—	2	—	2
Művészetek története.....	—	—	—	—	2	2
Bonczalaktan.....	—	—	1	—	—	1
Magyar irodalom.....	—	1	1	—	—	2
Nevelés- és tanítástan.....	2	—	—	1	1	4
A növendékek heti elfoglaltsága.....	28	29	30	31	31	149

Az *építészeti stíl- és alaktan* mint *nem* kötelező tantárgy heti 2 órában a növendékek részére is adatik elő.

C) *A rendes művésznövendékek* tanfolyamának tárgyai és a heti óraszámok kimutatása.

Tantárgyak	Heti óraszám				
	tantárgy- és osztályonként				össze- sen
	I.	II.	III.	IV.	
Alakrajz és festés	22	24	32	32	110
Mintázás	6	6	—	—	12
Szemléleti látszattan	2	—	—	—	2
Bonczalaktan	2	—	—	—	2
Építészeti stíl- és alaktan	—	2	—	—	2
Ábrázoló geometria és látszattani szerkesztés	2	2	—	—	4
Művészetek története	—	—	2	2	4
A növendékek heti elfoglaltsága	34	34	34	34	136

* A *C)* tantervben az alakrajz és festésből valamint a mintázásból feltüntetett óraszám csak a leendő festőkre kötelező; a leendő *szobrászok* pedig az alakrajznál csak az esti aktrajzolásban vesznek részt, a többi alakrajzi órákban pedig mintázni tartoznak.

A női művésznövendékek külön órákban a csendéleti aquarellfestést is gyakorolhatják.

Tervezte: HENDRICH ANTAL.

IV.

A TANTERVEK RÉSZLETEZÉSE.

Alakrajz és festés.

A) Rajztanár- és tanítójelölteknél;

I., II. és III. oszt. heti 14—16 óra. IV. oszt. heti 18—20 óra.

B) Művésznövendékeknél (férfiak és nők):

I. oszt. heti 22 óra, II. oszt. heti 24 óra, III. és IV. oszt. heti 32 óra.

A rajztanár-, illetve rajztanítójelöltek és a művésznövendékek az élő minta után való fej- és akt-rajzolást (szénnel, krétával, rajzónnal vagy tollal tetszésszerűen módorban, színes vagy fehér papíroson) már az I. osztályban megkezdik; a II. osztályban az akt-rajzolást párhuzamosan az élőfejrajzolással és festéssel gyakorolják s ezen tanulmányokat emelkedő óraszám mellett a III. és IV. osztályban is folytatják.

Ezzel kapcsolatosan a növendékek (főleg a tanárjelöltek) szabad idejükben többek között az élő mozgó állatot (téli és rossz időben erre a célra átalakított megfelelő földszinti nagy műteremben, jó időben pedig a szabadban, az intézettel szomszédos telken), nevezetesen a lórajzolást, egész éven át élő minta után gyakorolják s ezenkívül két-

három emberi alakkal variált, hetenkint kitűzött, új és új mozdulat-kompozíció feladatokat végeznek. Utóbbi gyakorlatok vagyis «valamely meghatározott cselekvésnek emberi alakok által való grafikus kifejezése olyképpen, hogy az alakok valószerű elképzelése mellett az ábrázolásnál kellő súly legyen fektetve az alakok helyes arányaira s a mozdulat jellemző és artistikus voltára», a középiskolai tanárjelöltek képesítő alakrajzi (akt) szakvizsgálatának egyik kiegészítő részét képezik.

Az eleven ló utáni rajzolás célja: nem az állatrajzolásnak önmagáért való művelése, hanem segédeszköz, illetőleg óvórendszer szabálya az egyoldalú ember-modell utáni rajzolásból eredhető bajnak.

A helyéből ki nem mozduló beállított emberi modell folytonos rajzolósa a tanítványt könnyen szellemi renyhe-ségbe viheti s annak a veszedelemnek teszi ki, hogy a folytonos kényelmes nézhetés az impressziót, a felfogó képesség gyorsaságát meglankasztja. Másik veszedelme az ilyen nyugodt modell utáni rajznak az, hogy a modell maga is elfáradván, bizonyos idő után elveszti az eredeti mozdulat frissességét; az izmok elpetyhüdnek s az egész beállítás elveszti elevenességét.

Az állat mozdulata azonban mindig természetes, szervezetének lényegéből folyó cselekvés.

A beállított aktnak merő ellentéte az eleven mozgó állat után való rajzolás. A be nem állítható gyors mozdulatú jó vérű ló rajzolósa gyors felfogásra kényszeríti a szemlélőt. A váratlan, előre nem látható mozdulatok egész sorozatát nyeri így a tanítvány és a látott, de már elmúlt mozdulatokat újra felidézi lelkében. A rajzolásnak szelleme-sebb, önállóbb iránya jön létre ily módon és *üdvös visszahatással van az emberi modell utáni gyors rajzolásra is.*

C) A rajztanítónőjelöltek alakrajzolósi tanterve:

Előkészítő osztály. Heti 12 óra.

Szeptember közepétől a szükséghez képest karácsonyig: szoborminták (fej) utáni rajzolás, azontúl élő modell után való fej rajzolás valódi nagyságban szénnel, egyszersmind kisebbitett méretben való vázolása irónnal, krétával stb.

I. osztály. Heti 12 óra.

Élő modell után való fej rajzolás és vázolás többféle anyaggal.

II. osztály. Heti 12 óra.

Élő modell utáni fej rajzolás és festés, valamint vázolósi gyakorlatok; az előrehaladottabbaknak akt-vázolás.

III. osztály. Heti 14 óra.

Élő modell utáni fej rajzolás és festés, valamint vázolósi gyakorlatok; akt-rajzolás és gyors vázlatok készítése; draperia-tanulmányok.

IV. osztály. Heti 22 óra

Élő modell utáni fej festés és vázolósi gyakorlatok; gyors vázlatok készítése; draperia tanulmányok, valamint az akt-rajzolással és festéssel párhuzamosan antique- vagy más műbecsű szoboralakok rajzolósi.

Ékítményes rajz.

A) Rajztanár- és rajztanító-jelölteknél:

I. oszt. heti 8 óra, II. oszt. heti 4 óra.

B) Rajztanítónő-jelölteknél:

Előkészítő, I. és II. oszt. heti 6—6 óra.

A mi az általános irányú iskolai rajzoktatást egy név alatt, a szabadkézi rajz elnevezés alatt egybefoglalva, a

rajzoktató által váltakozva végeztetik, az a szakiskolákban megosztva, de egymással szoros kapcsolatban tartva, szakokra oszlik. Míg ott a szabadkézi rajz felöleli az alak- és ékitményrajzot, tervezést, szemléleti látszattant s csendélet-rajzot és festést, addig itt ezek a szakok, bár nem teljesen elszakítva — a mi nem is volna helyes — külön-külön tárgyakat képeznek. Intézetünk tantervében, mint ilyen külön tárgyat képez az *ékitményes rajz* is.

A tanulmány kezdődik kezügyesítő gyakorlatokkal, továbbá különböző stílű vagy naturalisztikus gyümölcs-csoportok és virágokról készült neutrális színű domború minták lerajzolásával, illetőleg festésével.

1. Czeruza-rajzok fehér papíron, esetleg színes papíron fehér kréta felhasználásával; 2. ugyanilyen mintáknak aquarellben egy szinnel (szepia, neutral tinta, Payne szürke stb.) való festése fehér papíron, esetleg fehér festék hozzávételével színes papíron; 3. a friss, könnyed kezelés gyakorlására egy-két tollrajz.

Az ékitményes rajz tanításánál a főszóly a könnyed, gyors vázolás által készített pontos rajzon, az ily módon készült rajzok egyszerű, a tárgy természetének megfelelő, értelmes módon való visszaadásán fekszik. Az ékitményes rajznak ez a része alakilag befejezést nyer a képesítő első alapvizsgálatnál s ezután következik az ékitmények tervezése, a mely betetőzést nyer az iparművészeti tárgyak tervezésével.

Csendélet-, rajz- és festés.

(Szemléleti látszattan.)

A) Rajztanár-, tanító- és tanítónő-jelölteknél;

Minden osztály heti 2—2 óra.

B) Művésznövendékeknél;

I. és II. oszt. heti 2—2 óra.

Ezen tárgy főként a perspektivai látérzék, a perspektivai elváltozások helyes megfigyelését s a természet-

ből közvetlenül vett impressziók grafikus, helyes és gyors visszaadását fejleszti, miért is a művészi rajztanításban nélkülözhetlen.

Indokolja ezen tantárgynak szélesebb alapon való gyakorlását azon körülmény is, hogy a modern rajzoktatás és közelebbről a közép- és egyéb iskoláink újabb tanterve is a művészeti rajzoktatás főanyagául tűzi ki ezt. A tanterv következő:

1. és 2. év. Szemléleti látszattan: Geometriai testeknek és ezekből összeállított csoportoknak, építészeti alkatrészeknek, használati tárgyaknak, kitömött állatoknak, virágoknak s csendéletszerű összeállításoknak pusztán szemlélet alapján, szabadkézzel való ábrázolása; gyakorolva a szén, kréta, ecset, czeruza használatát, gyors és könnyed kezelésben. Főszólyt fektetve a helyes látás fejlesztésére.

A rajzgyakorlatok kapcsán megismertetése a legelemibb látszattani törvényeknek és azok gyakorlati alkalmazásának.

Gyors vázolásai gyakorlatok.

A kezdők tömegesen, nagyméretű testek és testcsoportokról, lehetőleg nagymértékben rajzolnak, a haladók kisebb tárgyak és összeállítások után, különböző nagyságú rajzgyakorlatokat végeznek.

Időközönként gyakoroltatik a vetületi rajzok alapján való vázolás is, a mikor egy, két vagy több képben megadott adatok alapján a tárgynak látszati képét kell tisztán érzés után, szerkesztés nélkül, elkészíteni.

3. év. Csendélet festés: Először egyszerűbb használati tárgyak. Fokozatosan összetettebb feladatok, összeállítások. Kitömött madarak. Virág- és gyümölcs-csendéletek.

4. év. Ugyanezen feladatok tovább gyakorlása, hozzávéve esetleg egy-két kosztümös alakot.

Ezen kívül az összes növendékek időnként tanári vezetés mellett államköltségen tájképfestészeti tanulmánykirándulásokat tesznek.

Iparművészeti rajz és tervezés.

A) A rajztanár- és tanító-jelölteknél:

II. osztály (heti 1 óra előadás, 1 óra rajz).

A görög-római és renaissance-stil ornamentikája.

III. osztály (heti 1 óra előadás, 6 óra rajz).

- a) A keleti (arab, perzsa, arab-perzsa), a középkori (román-gót) és a magyar stíl ornamentikája.
- b) Természeti formák (virágok, állati alakok) rajzolása és festése.

IV. osztály (heti 10 óra rajz).

Természeti formák tanulmányozása. Különféle iparágakba vágó díszítmények és plastikus tárgyaknak tervezése.

Az iparművészeti rajz fontossága kifejezést nyer azon körülményben, hogy míg az egyrészt mélyen belenyúlik a nagyművészetek területébe, addig a művészet zománczával igyekszik bevonni a legközönségesebb használati eszközöket is s vele a szép iránti fogékonyságot felkelteni, ennek szeretetét a legalsóbb rétegekbe is átplántálni törekszik.

Oktatása az ékítményes rajz folytatásának tekinthető és mint ilyen érvényesíti és tovább fejleszti az ott szerzett rajztechnikai ügyességet és ornamentális alakismeretet.

Első része a multtal foglalkozik és a képesítő vizsgálat szabályzatának követelménye értelmében tárgyalja a *történelmi stílusok ékítményi alaktanát*, ismerteti a különféle stílusok, valamint a magyar népies művészet hagyományos motívumait, rámutat a művészi formák fejlődésére, átalakulására és kimutatja, hogy a művészi felfogás is nem ugrásszerűen, hanem fokozatosan és logikusan változott át. A múlt idők iparművészetének tanulmányozása fejleszti a szépérzékét és rávezet e művészet azon örök törvényeire, melyek minden korban egyenlően érvényben maradnak.

Ezen tanulmányok az építészeti alaktannal párhuzamosan haladó előadásokban végeztetnek, melyekben a görög, a középkori, az arab, a perzsa és a renaissance díszítőményi formák, valamint ezen különféle stílusoknak megfelelő dekoratív elrendezési elvek ismertetnek meg.

Az előadásokat sok táblarajz illusztrálja, melyeknek feljegyzése és felvázolása a díszítőmény fejlődésének dióhéjban összefoglalt történetét nyújtja.

Mint hogy azonban az előadások hallgatása és ezek alatt készült jegyzetek a különféle stílusokban divott formák elsajátítására nem elegendő, ez okból külön rajzoló és festési gyakorlatok is tartatnak, melyekben az ornamentális anyag példaszerű díszítőményi lapminták és valóságos iparművészeti tárgyak után felváltva könnyedebb, vázlatos és szigorú, pontos rajzmodorban dolgoztatnak fel. E mellett a növendékek a fekete táblán való rajzolást is gyakorolják.

Második része főleg a gyakorlati és önálló iparművészeti tervezési képességnek fejlesztését célozza. Itt a *természeti formák* beható és alapos tanulmányozása nyújtja azon formakincset, mely az *önálló tervezgetések* keretében értékesül.

A természeti formák, ú. m. növényi, állati alakok, stb. itt nem a csendélet képies értelmében ábrázoltatnak, hanem a megfigyelés az anatómiai szerkezet forma-principiúmára irányuló, melynek alapján a természeti formák díszítőményi célokra való felhasználása válik lehetővé.

A tervezési gyakorlatok:

1. *Síkdiszítőmények*, ú. m.: a szövő-, agyag-, papir-, bőr-, typografia stb. iparágakba tartozó feladatok.

2. *Plasztikus tárgyak*, ú. m.: fa-, fém-, agyag- stb. iparágakba vágó feladatok.

A tervezési munkálatok kezdettől fogva — a mennyire ez az iskolában lehetséges — gyakorlati irányban határozott kiviteli anyagnak megfelelőleg oldatnak meg. A feladatok megfejtése nincsen történelmi stílushoz kötve, hanem azok dekoratív kiképzése rendszerint természeti formák anyagszerű stilizálásából indulnak ki. A különböző anyagok technikáinak megismertetésére iparművészeti műhelyekben teendő látogatások szolgálnak.

A tervezési feladatok rendszerint az egész osztálynak közösen tüzetnek ki és a meghatározott időben beadott tervezetek kritikai előadások alakjában az egész osztály előtt beszéltetnek meg.

A növendékek arra ösztönöztetnek, hogy nyilvános iparművészeti pályázatokon résztvegyenek, melyeken való részvétel sok esetben eredménnyel is jár.

B) A rajztanítónő-jelölteknél:

III. osztályban heti 8 óra rajz.

IV. " " " 8 " "

A rajztanítónő-jelölteknél az iparművészeti rajz és tervezés hasonló alapelvek szerint taníttatik, azon különbséggel, hogy ők a régi stílusok díszítő-formáit nem tanulmányozzák oly terjedelemben, mint a férfi-növendékek; ezzel szemben többen foglalkoznak a magyar stíl ornamentikájával, a magyar népművészeti tárgyaknak m. varrottasok-, szöttesek-, himzések- és cserépedényeknek színes felvételével, valamint ilyen szellemben tartott tervezgetésekkel. A tervezések irányítása különösen a női kézimunkára van tekintettel.

Ezen tanévben egy iparművészeti női munkaterem is rendeztetett be, hol a végzett női növendékek saját tervezetüket, különféle iparművészeti technikákban (bársony-égetés, ezüstsál berakás és bőrmunka) készítik el.

Építészeti stíl- és alaktan.

A) A rajztanár- és rajztanító-jelöltekénél:

II. osztály. (Alaktan, heti 1 óra előadás, 2 óra rajz.)

a) *Elmélet.* A művészetek rövid æsthetikája, különös tekintettel az építőművészetre.

Az építészeti stílusok áttekintése, fejlődésüknek rövid története.

Az építmény lényeges alkotó részeinek ismertetése. A szerkezeti részek rendeltetése, anyaga, technikája s egymáshoz való viszonyából levezetett, illetőleg ezekhez igazodó művészi alakítás és díszítés módja.

A görög-római és renaissanceszil összehasonlító alaktana.

b) *Rajzgyakorlat.* A legegyszerűbb geometriai alakokra redukált, csak a lényeges alkotó részeket feltüntető építészeti tárgyak szabad rajzolása, ezek orthogonális és látszati képe.

Építészeti részletek rajzolása, szemlélet és az előadás után készített jegyzetek alapján. Orthogonális és látszattani ábrázolás, árnyékszerkesztéssel.

III. osztály. (Stíltan, heti 1 óra előadás, 2 óra rajz.)

a) *Elmélet.* A régi keleti népek építőművészetének jellemzése és összehasonlítása. Az ókori klasszikus, a középkor, az izlam, végül a renaissance stíl ismertetése.

b) *Rajzgyakorlat.* Kisebb feladatok részletes kidolgozása, adott vázlatok alapján, az egyes stílusok figyelembevételével.

IV. osztály. (Építészeti rajz, heti 4 óra.)

Rajzgyakorlatok. Egyes feladatok szabad kidolgozása és kisebb önálló tervezések.

B) Rajztanítónő-jelöltekénél.

IV-ik osztály, heti 2 óra és *művésznövendékekénél* (II-ik osztály, heti 2 óra).

a) *Elmélet.* Az építészeti stílusok áttekintése, fejlődésük rövid története. A görög-római és renaissance stíl összehasonlító alaktana.

b) *Rajzgyakorlat.* Vázlatszerű rajzok készítése, kisebb feladatok részletes kidolgozása. Orthogonalis ábrázolás, árnyékszerkesztéssel.

Az építészet a művészeti oktatásnak fontos tárgya, mert az mintegy áthidalása a szigorú matematika-geometriának és a szabad művészeteknek; szervesen kapcsolódnak benne a tudás és ismeret a szabadabb művészi alkotással. Tanításánál tehát, elsősorban is súly helyeztetik arra, hogy az építészet az iskola nyújtotta ismereteknek és az ezekkel együtt fejlesztett művészi érzéknek érintkező pontja legyen, hol a geometria, stíl, művészi forma, díszítés és szín harmonikus egészbe olvad.

A tárgy anyaga *elméletre* és *rajzgyakorlatokra* oszlik.

Az elmélet egyik része *alaktani*, a másik *stíltani*.

Az alaktani előadás a görög, római és renaissance formákat tárgyalja. Bemutatja a tipikus építészeti formák eredetét, történeti fejlődését. Aesthetikai megítélés alá veszi azokat és rámutat ezen formák helyes használatára, alkalmazására.

A stíltani előadás mindenekelőtt jellemzi az illető népnek karakterét, ismerteti vallását, az ország geographiai-éghajlati viszonyait, más népekkel való érintkezését, történetének nevezetesebb eseményeit, szóval mindazon tényezőket, melyek művészi stíljének kifejlődésére közrehatottak. Rámutat az eredeti és más népektől átvett vívmányokra, taglalja ezek kihatását a későbbi stílusokra. Részletezi az egyes stílusoknak formáit, decoratív apparatusát s bemutatja azok legnevezetesebb alkotásait.

Az előadásokat illusztrációk kísérik a táblán, melyeket a növendékek feljegyeznek. E jegyzetek alkotják a rajzgyakorlatokban kidolgozandó feladatok anyagát s útmutatásul szolgálnak az önállóbb tervezéseknél.

A rajzgyakorlatokban párhuzamosan halad az építészeti tárgyak általános nagy alakja, főtömegének rajzolása, a részletek ábrázolásával. A részleteknek rajzolása után méretes vázlatok alapján kidolgozandó feladatok, végül kisebb önálló tervezetek következnek.

A feladatok inkább a decoratió — az iparművészet köréből meríttetnek, mint pl. szobortalapzatok, kútak, sír- emlékek, belső diszítések stb.

A rajzok általában árnyékszerkesztéssel készülnek és úgy a részletek, mint az egész objectumok távlati képei is megrajzoltatnak.

Mintázás.

A) Rajztanár- és rajztanító-jelölteknel:

I., II. és III. osztály heti 4—4 óra.

B) Rajztanítónő-jelölteknel:

Előkészítő, I. és II. osztály heti 6—6 óra.

C) Művésznövendékeknel. És pedig:

a) Leendő festőknél: I. és II. oszt. 6—6 óra.

b) Leendő szobrászoknál: I. oszt. heti 22 óra, II. oszt. heti 24 óra.

III. és IV. oszt. heti 32—32 óra.

Általános mintázási gyakorlatok az emberi test egyes részeit ábrázoló öntvények után, továbbá élő minta után fej és egész alak (akt), valamint állattanulmányok és önálló compositiók.

A *tanár- és tanító-,* illetőleg *tanítónő-jelöltek* ezenkívül ékitmény- és élő növénytanulmányokat végeznek.

Geometriai tárgyak.

A) Rajztanár- és tanító-jelölteknel.

1. Ábrázoló geometria.

I. és II. oszt., heti 2—2 óra előadás és 2—2 óra rajz.

A projektív ábrázolási módokról általában.

Orthogonális ábrázolás egy képsíkon. A pont, egyenes és sík legfontosabb vonatkozásai a képsík és egymás iránt. A hasáb, gúla, henger, kúp orthogonális képei.

Orthogonális ábrázolás két képsíkon. A legszükségesebb alapismeretek közlése után első sorban arra törekszünk, hogy közvetlen szemlélet alapján a hallgatóság térbeli elképzelő képességét kifejlesztjük. Ennek elérésére tananyagul főként derékszögű hasábokat, hasábalakú testek kombinációit használjuk, melyekből erre a célra tervezett modell- és projekciókban megrajzolt példa-gyűjtemény áll rendelkezésünkre. A növendékek kezdetben orthogonális projekciók nyomán testekből összeállításokat csinálnak, majd modellek után megadott léptékben orthogonális fölvételeket készítenek, miáltal egyrészt az orthogonális projekciókat megérteni, másrészt magukat hasonló módon megértetni képesekké lesznek. A térbeli elképzelés fejlesztését segítik elő idevágólag azon gyakorlatok is, midőn a hallgatók megadott orthogonális vetületek után látszati képeket rajzolnak kizárólag az érzésre és szemléleti látszattani ismereteikre támaszkodva. (Az ilyen és fordított eljárású gyakorlatokat lásd a csendéletrajzolásnál is.)

Folytatólag hasáb- és gúlaalakú testeken, valamint ezek kombinációin árnyszerkesztési gyakorlatokat végzünk, mely gyakorlatoknál tekintettel vagyunk az építészeti rajzolásnál használatos egyszerű helyzetekre.

Ezen — inkább gyakorlatinak mondható — feladatokkal egyidejűleg folyik az elméleti ismereteknek behatóbb tárgyalása. Nevezetesen:

orthogonális ábrázolás két és több képsíkon. A pont, egyenes és sík (határolatlan) ábrázolása. Ezeknek vonatkozásai a két képsík, újabb képsíkok, a térnegyedek, a felezősíkok és egymás iránt. Hasáb-, gúlaalakú, valamint szabályos testek különböző helyzetekben való ábrázolása. Transzformációk, síkmetszések, háló-, árnyék-, intenzitási és áthatási szerkesztések; ugyanezen feladatok hengeren, kúpon, gömbön, forgási ellipszoidon, paraboloidon, hyperboloidon és általában forgási testeken. (A másodrendű forgás-felületeken végzett műveleteknél előforduló másodrendű görbék planimetriai meghatározó adatainak kifejtésére súlyt helyezünk.) Egyszerű csavarvonalak és csavar-
testek ábrázolása.

Klinogonális vetületek. Klinogonális és orthogonális axonometrikus képek. Geometriai testek és testcsoportok axonometrikus képei árnyyszerkesztéssel.

2. Látszattan.

II. és III. oszt. heti 2—2 óra előadás és 2—2 óra rajz.

A centrális vetületekről általában. Előnyös látszati képek szerkesztésének föltételei.

Látszati képek szerkesztése az orthogonális vetületek közvetlen fölhasználásával. (Áthatási mód.)

Tájékozódás a négy térrétegben, viszonylatban a képsík, a középsík, a horizontsík, az első, második és harmadik parallel-síkokkal. Ábrázolás a látszati képsíkon közvetlenül. A határolatlan egyenes és sík, valamint a pont ábrázolása; ezek helyzeti és méretes vonatkozásai a főmeghatározó síkok és egymás iránt.

Geometriai testcsoportok látszati képeinek megszerkesztése modellek és egyéb adatok nyomán, távmetszési módon és általában osztópontok segítségével. Látszati képek szerkesztése közvetlenül a látszati képsíkon, az orthogo-

nális projekciók előzetes megrajzolása nélkül. (Tanulmány szempontjából a látszati képektől függetlenül, az orthogonális képeket rendszerint előállítjuk, esetenként utólag a látszati képből határozva meg azokat.)

Természet után készült vázlatoknak és rajzoknak szerkesztési helyesbítése; a rajz egyes adataiból a látszati rendszer megállapítása. Megadott részleteknek képies összeállítás. Összefoglaló szerkesztések a részleteknek szabadon való berajzolásával; a látszati szerkesztések képies kialakítása.

A gyakorlatok az elmélettel párhuzamosan haladnak. Időmegtakarítás szempontjából az előadásokat kísérő elméleti feladatokat a hallgatók mindkét tárgynál előnyomott lapokon oldják meg, csupán irón-rajzban vivén ki azokat. Különös gondot fordítunk a hallgatóságnak időhöz kötött egyenértékű feladatokkal való foglalkoztatására. Tanulmányi előhaladásukról a jelöltek, időről-időre évközben is, szóbeli feleletekkel és zárthelyi feladatok kidolgozásával adnak számot.

B) Rajztanítónő-jelölteknél:

1. Ábrázoló geometria.

I. és II. osztály. Heti 2 óra

Pont, vonal és sík ábrázolása egy, két s több képsíkon s ezeknek helyzeti és méretes vonatkozásai. Testek s testcsoportok ábrázolása és árnyékának megszerkesztése parallel (esetleg centralis) világítás fölvétele mellett. Gyakorlati föladatok.

2. Látszattan.

III. osztály. Heti 2 óra.

Látszati képek előállítása áthatási s távmetszési módon, vetületek alapján. Centralis vetületek előállítása orthogonális vetületek, vagy modellek alapján, kapcso-

latban az árnyékszerkesztéssel természetes (esetenként mesterséges) világítás fölvétele mellett. Gyakorlati alkalmazások.

C) Művésznövendékekénél.

Gyakorlati ábrázoló geometria és látszattani szerkesztés.

I. és II. oszt., heti 2—2 óra.

Geometriai testeknek és testcsoportoknak, modellek, rajzok és adatok alapján való orthogonális ábrázolása; árnyékszerkesztési gyakorlatok. Centralis vetületek előállítása; a fontosabb helyzeti és méretes vonatkozások. Összetettebb látszati képek szerkesztése természetes és mesterséges világítás mellett; természet után készült vázlatok konstruktív javítása.

3. *Elemi geometria.*

Ezen tantárgy — az intézeti évfolyamokra való tekintet nélkül — mint *fakultatív tantárgy* adatik elő heti két órában, úgy a férfi-, valamint a női hallgatóság részére.

Tekintettel arra, hogy az általános irányú iskolák tantervei a rajzoktatók részére megfelelő számú rajzórát nem biztosítanak s a rajzoktató elfoglaltságát főként elemi geometriai órák (egyszersmind rajzoló mértani és ábrázoló geometriai órák) egészítik ki, gondoskodnunk kellett arról, hogy az elemi geometria iskolánk programjában helyet találjon. Ezen tanulmány anyagának terjedelmét, a fönnebbieknél megfelelőleg, az általános irányú iskolák alsó tagozatának tanítási terve írja körül. A rendelkezésre álló idő rövidsége miatt a kimerítő tárgyalásról le kell mondanunk (hallgatóságunk előképzettsége ezt részben fölöslegessé is teszi) s inkább a fontosabb részeknek módszer-tani feldolgozását vesszük célba.

Másodsorban figyelemmel vagyunk ezen tanulmány-nál az ábrázoló geometria és a perspectiva igényeire is; ezekre való tekintettel a hallgatóság elemi geometriai ismereteiben mutatkozó hézagokat igyekezünk kitölteni. Ezen czélzattal szemelvényes előadásokban foglalkozunk a geometriai helyzet-rokonságokkal, a kúpszeletekkel, stb.

Művészetek története.

A) Rajztanár-, tanítójelöltek és művésznövendékekénél :

III. és IV. oszt., heti 2—2 óra.

B) Rajztanítónő-jelölteknél :

IV. oszt., heti 2 óra.

Ezen intézetben a művészet-történeti tanításnak csak az lehet a feladata, hogy válogatott fejezetek, (ó-kori építészet, görög szobrászat, középkori építészet, renaissance művészet, szobrászat és németalföldi festészet) tárgyalásával fogalmat nyújtson a művészeti fejlődésről.

Ez előadásoknak egyik főkiegészítő része a szemlélet lévén, erre gazdag könyvtárunk — melyet növendékeink szabad idejükben szorgalmasan látogatnak — minden irány és szakra való tekintettel kiváló alkalmat nyújt. S így hallgatóink a tanprogrammban részletesen fel nem sorolt régi s legmodernebb művészetek — és művészekről — a legtökéletesebb reprodukciók nyomán tudomást és tájékozást szereznek.

A IV. éves rajztanár- és tanítójelöltek minden évben tanári vezetés mellett külföldi (többnyire Olaszországban) tanulmányutat tesznek.

Bonczalaktan és rajz.

Heti 1 óra előadás és 1 óra rajz.

A művészeti bonczalaktant az intézet első éves férfivövendékei a IX. ker. Tüzoltó-utczában lévő kir. tudo-

mány-egyetemi II. számú boncztani intézetben hallgatják. Az új vizsgálati szabályzat szerint a rajztanítónő-jelöltek is kötelesek a művészeti bonczalaktanból vizsgálatot tenni, de ezen tárgyból az esti órákban tartott előadásokra a távol fekvő boncztani intézetbe egyrészt nem küldhetők, másrészt pedig mivel az ott előadottak nem fedik, illetőleg túlszárnyalják a rajztanítónő-jelöltekre nézve megállapított vizsgálati anyagot, ezért a nők számára intézetünkben ezen tárgyból is külön tanfolyamot kellett létesíteni.

A bonczalaktant és rajzot az I. éves tanár- és tanító-jelöltek is kötelesek az intézetben létesített külön tanfolyamon hallgatni, illetőleg gyakorolni.

A bonczalaktani tanfolyam a nők számára tisztán arra szorítkozik, hogy abban a tanítványokkal megismertessenek az emberi koponya tipikus alapelemei, továbbá gyakoroltassék a fejnek minden lehető helyzetből való vázolása, ehhez fűződik a fej egyes csontjainak, úgyszintén az emberi test arányainak s a vázat alkotó egyes csontoknak és ízületeknek általános ismerete. Hullarészek bonczolása ebből a tanfolyamból ki van zárva.

Magyar irodalom.

Férfiaknál : heti 1 óra, nőknél : heti 2 óra.

A magyar irodalom történetét az alsóbb osztályokban azon növendékek kötelesek egy éven át, heti 1—2 órában, hallgatni, kik rajztanításra képesítő vizsgálatot óhajtanak tenni. Az új szabály szerint ezen tárgy is az első alapvizsgálat tárgyainak sorába helyeztetett.

A magyar irodalom történeti fejlődése, művelődéstörténeti keretben. A régebbi korok a XVIII. századig rövid áttekintésben, különös tekintettel a középkori könyvfestésre; Kazinczy s a nyelvújítás korától napjainkig min-

den fontosabb író, főbb munkáinak ismertetésén alapuló részletesebb méltatásban, a politikai és társadalmi viszonyok korrajzának belevonásával.

Pedagogia.

A) Rajztanár- és tanítójelölteknél:

III. és IV. oszt. heti 1—1 óra.

B) Rajztanítónő-jelölteknél:

Előkészítő oszt. heti 2 óra III. és IV. oszt. heti 1—1 óra.

1. Nevelés- és tanítástan.

Az előkészítő osztály anyaga:

Lélektan, heti 1 óra. Művelődés-történet, heti 1 óra. Lélektan: A lelki élet jelenségeinek magyarázata. Művelődés-történet: A görög élet-, műveltség- és nevelés. A római élet. A középkor. A középkor lelki világa és intézményei. A renaissance. Az újkori ember. Az újkori világfölfogás és az újkori intézmények.

A III. oszt. anyaga:

A nevelés fogalma és célja. A pedagogia és ethika, a pedagogia és pszichologia viszonya. A nevelés tényezői és eszközei. A pedagogia irodalma.

Az erkölcsi nevelés. A fegyelem. A rendtartás. A szeretet és tekintély, mint fegyelmi eszközök. A jutalom és büntetés. A jutalom nemei. A büntetés nemei. A természetes reakciók tana. Megengedett és meg nem engedett büntetések. A fegyelmező eljárás módjai. A parancs és tilalom. A tanítás és példa. A felügyelet. A szoktatás. Az irányzó fegyelmezés és az akarat nevelése. A tanítás, mint a jellemképzés eszköze. Az iskolai élet, mint a jellemfejlesztés eszköze. A versengés. Az iskolai ünnepélyek. A vallásos élet.

Az értelmi nevelés. A tanítástan föladata. A tanítás fogalma. Anyagi és alaki képzés. A tanítás célja. A tanítás, mint gyakorlati ügyesség. A tanítás anyaga. A tanítás tárgyainak nevelő értéke. A tanterv. A tanterv elmélete. A tananyag fölosztása. A tanterv menete. A tanmenet. Osztályrendszer és szakrendszer. A vonatkoztatás. Az időbeosztás és órarend. A tanítás módszere és technikája. A tanítás és tanulás lélektana. A módszer fogalma. A módszeres menet szempontjai. A formális fokok elmélete. A cél kitüzése. A figyelem, szorgalom és érdeklődés fölkeltése. A szemléltetés. A magyarázat. A tudás megerősítése. A tanalakok. Az előadás. A párbeszéd. A kérdés. A felelet. A tanár egyénisége, modora, hangulata. A taneszközök. A leczkék és házi föladatok. A vizsgálatok. Az osztályozás.

A rajztanítás története. A rajztanítás célja. A rajztanítás feladata az általános műveltséget nyújtó iskolákban. A rajzolás és rajztanítás alkalmával igénybe vett szellemi működések.

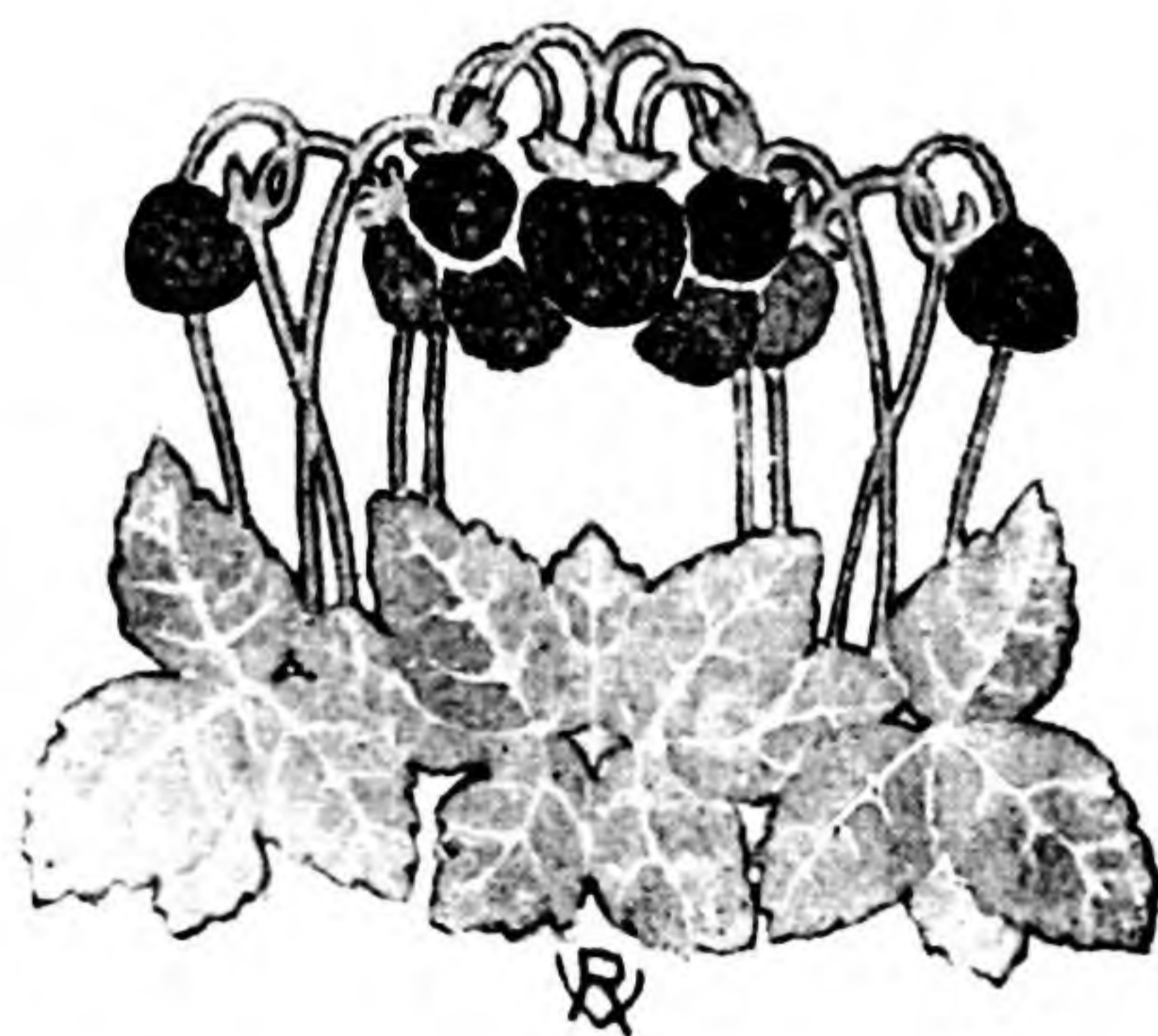
A nevelés formái, intézői és intézményei. A házi és intézeti nevelés. Az iskolák. A közoktatásügy szervezete. A népoktatási intézetek. A középiskolák. A szakiskolák. A főiskolák. Az iskolák adminisztrációja. Az igazgatás és felügyelet.

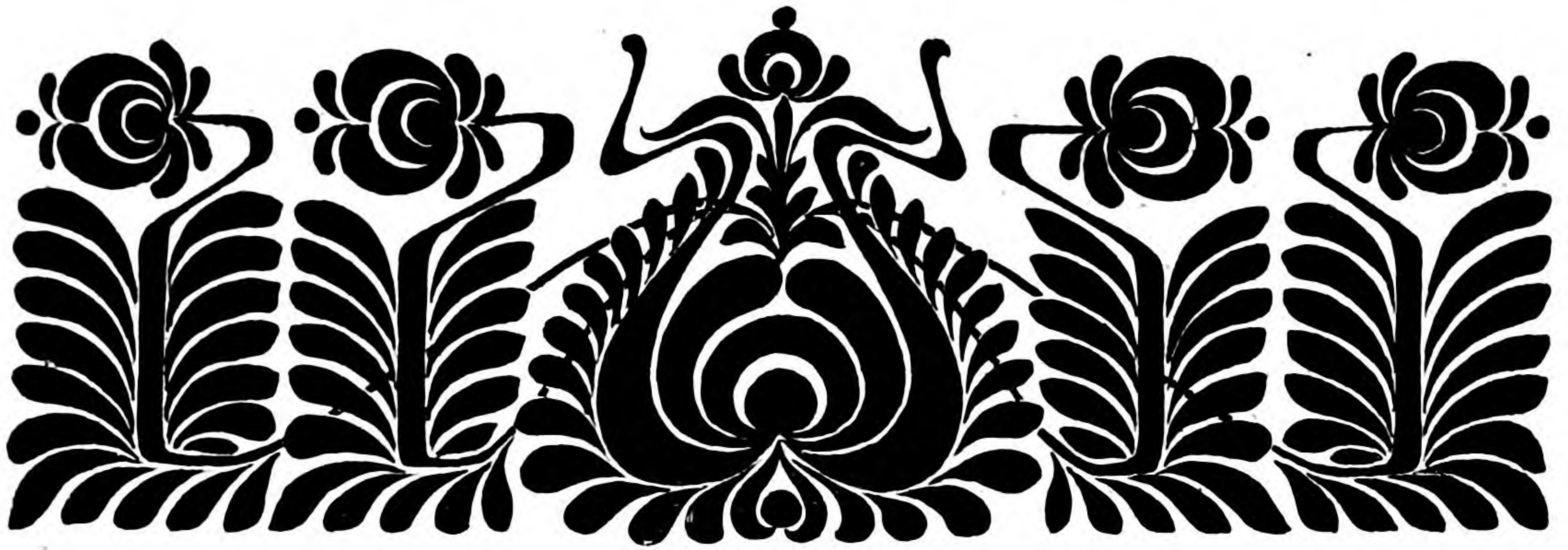
2. *Rajztanítási gyakorlat és módszertan.*

A IV. oszt. anyaga:

A rajztanárképzőben létesített *gyakorló iskola* vezető tanárának közvetlen felügyelete mellett az intézet IV. osztálybeli *rajztanár-, tanító- és tanítójelöltek* felváltva részt vesznek a tanításban. A vezető tanár előadásain kívül tájékoztató előadást tart egy-egy nyilvános iskola rajztanára: *középiskolai* (gymnasium, reál) *tanító- és tanítónő-*

képző intézeti, felsőbb leányiskolai, polgári fiú- és leányiskolai, elemi iskolai. Ezen előadásokon az illető előadó ismerteti iskolájának tantervét, azt rajzokkal demonstrálva bemutatja, s ezzel kapcsolatban ismerteti a rajztanításban követett módszerét. A megfelelő iskolát a jelöltek ezen tájékoztató előadás után meglátogatják s az ottani rajztanítást a helyszínen tanulmányozzák.

Tervezte: HENDRICH ANTAL.

V.

AZ INTÉZET VEZETŐSÉGE.

Szinyei MERSE PÁL:

igazgató, az intézet művészeti és tanügyi vezetője.

VÁRDAI SZILÁRD:

igazgató-tanár, az administratív és gazdasági ügyek intézője.

VI.

AZ INTÉZET TANSZEMÉLYZETÉNEK

a vallás és közoktatásügyi miniszter úr f. évi 38,610 ; 52,273 és 59,102 sz. a. jóváhagyott

BEOSZTÁSA

AZ 1906—1907. TANÉVRE A KÖVETKEZŐ:

AGGHÁZY GYULA:

tanítja az alakrajzot a rajztanítónő-jelöltek Előkészítő, II. és IV. osztályában.

BADICS FERENCZ dr., kir. tanácsos:

előadja a magyar irodalmat a tanár-, tanító- és tanítónő-jelölteknek.

BALLÓ EDE:

tanítja az alakrajzot és festést a művésznövendékek I—IV. *A)* osztályában.

Id. DÖRRE TIVADAR:

segédkezik az iparművészeti rajznál NÁDLER tanárnak.

EDVI ILLÉS ALADÁR:

tanítja az ékitményes rajzot a tanárjelöltek I-ső és II-ik osztályában és a csendélet-festést ugyancsak a tanárjelöltek III-ik és IV-ik osztályában.

ERDÖSSY BÉLA:

előadja az ábrázoló geometriát és látszattant a tanítónő-jelölteknek és a szemléleti látszattant a tanár-, illetve tanító- és tanítónő-jelölteknek és vezeti a gyakorló iskolát.

FERENCZY KÁROLY:

tanítja az alakrajzot és festést a művésznövendékek I—IV. és továbbképző *B)* osztályában és vezeti a külön esti aktrajzi tanfolyamot (szabadiskolát).

HAVRANEK FERENCZ:

tanítja az építészeti rajzot, stíl- és alaktant, továbbá az iparművészeti stíltant és résztvesz az iparművészeti rajz és tervezés tanításánál a tanárjelölteknél.

HEGEDŰS LÁSZLÓ:

tanítja az alakrajzot a tanárjelöltek II. és IV. osztályában és a művésznövendékek *D)* csoportjában.

Özv. KOMÓCSY JÓZSEFNÉ:

tanítja az ékitményes rajzot a nők előkészítő, I-ső és II-ik osztályában.

KOVÁCH GÉZA:

előadja az ábrázoló geometriát és látszattant a tanárjelölteknek.

NÁDLER RÓBERT:

tanítja az iparművészeti rajzot és tervezést a tanár-, tanító- és tanítónő-jelöltek III. és IV. osztályában, valamint a nők továbbképző külön iparművészeti gyakorlati tanfolyamában.

NEOGRÁDY ANTAL:

tanítja az aquarell-festést a nők III.—IV. osztályában.

OLGYAI VIKTOR:

tanítja a grafikát (rézkarcz, aqua- és mezzotinta, algrafia, kőrajz, chromolitografia stb. sokszorosító eljárásokat) az önként jelentkezőknek.

PASTEINER GYULA dr.:

előadja a művészetek történetét az összes III. és IV. éves növendékeknek.

PÓRSZÁSZ JÓZSEF:

előadja az elemi geometriát mint nem kötelező tantárgyat.

RADNAI BÉLA:

tanítja a mintázást az összes férfi- és növendékek I., II. és III. osztályában.

RÉVÉSZ IMRE:

tanítja az alakrajzot a tanárjelöltek I. és III. osztályában.

Tardos KRENNER VIKTOR:

tanítja az alakrajzot a tanítónő-jelöltek I. és III. osztályában, előadja a művészeti bonczalaktant és rajzot a nők, valamint a tanító- és tanárjelöltek részére, tanítja továbbá az alakrajzi compositiót és vezeti a lórajzolósi gyakorlatokat.

TELLYESNICZKY KÁLMÁN dr.:

előadja a művészeti boncztant (a tud. egyetem leiró-, tájboncztani és szövettani intézetben, IX., Tűzoltó-u. 58.) a férfinövendékek részére.

VÁRDAI SZILÁRD:

tanítja a szemléleti látszattant a művésznövendékeknek és előadja utóbbiaknak az ábrázoló geometriát és a látszattant is.

WESZELY ÖDÖN dr.:

előadja a nevelés- és tanítástant a tanár-, tanító- és tanítónő-jelölteknek.

ZEMPLÉNYI TIVADAR:

tanítja az alakrajzot a művésznövendékek I—IV. és továbbképző *B.*) osztályában.

Szolgaszemélyzet a következő:

Fejes József, kapus,

Bedecs Antal, könyvtárszolga.

Szaksztályszolgák:

Bosnyák László,
Dominik István,

Kuharik János,
Miklós János,

Szabó György,
Tahin János.

VII.

RAJZTANÁRVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁGI TAGOK.

Elnök :

SZÉKELY BERTALAN,

festőművész, a II. m. kir. festészeti mesteriskola igazgató-tanára.

Alelnökök :

FÖLSER ISTVÁN,
műegyetemi ny. r. tanár.

SCHULEK FRIGYES,
kir. tanácsos, műépítész, műegyetemi
ny. r. tanár.

Bizottsági tagok :

AGGHÁZY GYULA,
festőművész, rajztanárképző intézeti
tanár.

K. LIPPICH ELEK dr.,
min. osztálytanácsos.

BADICS FERENCZ dr.,
kir. tanácsos, gyakorló főgymn.
igazgató.

LORÁNYI ANTAL,
szobrászművész, iparműv. isk. tanár.

BENCZUR BÉLA,
műépítész, iparművészeti isk. tanár.

NÁDLER RÓBERT,
festőművész, rajztanárképző intézeti tanár.

HAVRANEK FERENCZ,
műépítész, rajztanárképző intézeti
tanár.

PASTEINER GYULA dr.,
tud. egyetemi ny. r. tanár.

HEGEDÜS LÁSZLÓ,
festőművész, rajztanárképző intézeti
tanár.

PÓRSZÁSZ JÓZSEF,
okl. mérnök, áll. főreáliskolai igazgató-tanár.

HOLLÓS KÁROLY,
az Erzsébet-Nőiskola rajztanára.

RADNAI REZSŐ dr.,
min. o. tan., egyuttal a bizottság jegyzője.

HUSZKA JÓZSEF,
főgymnasiumi rajztanár.

RAUSCHER LAJOS,
festőművész, műépítész, műegyetemi
ny. r. tanár.

EDVI ILLÉS ALADÁR,
festőművész, rajztanárképző intézeti
tanár.

STROBL ALAJOS,
szobrászművész, a szobrászati mester-
iskola igazgató-tanára.

KOVÁCH GÉZA,
rajztanárképző intézeti tanár.

Tardos KRENNER VIKTOR,
festőművész, rajztanárképző intézeti tanár.

WESZELY ÖDÖN dr.,
főreáliskolai tanár.

VIII.

A KÉPESITŐ VIZSGÁLATOK EREDMÉNYE.

A folyó tanév végén tartott képesítő vizsgálatok eredménye a következő:

Középiskolai rajztanári I. alapvizsgálatot kiállotta	16	jelölt
“ “ II. “ “	16	“
“ “ szakvizsgálatot	15	“
Polgári iskolai rajztanítói I. alapvizsgálatot	1	“
“ “ II. “ “	3	“
“ “ szakvizsgálatot	2	“
Polgári iskolai rajztanítónői I. alapvizsgálatot	8	“
“ “ II. “ “	8	“
“ “ szakvizsgálatot	8	“

Középiskolai rajztanári oklevelet nyertek:

Antalkovič Gusztáv	Pálla Jenő
Barkász Lajos	10 Proszhinger János
Bedő Zsigmond	Sárosi Ödön
Fülöp Jenő	Szabad Ferencz
5 Haller György	Tantos János
Herritz Oszkár	Trnyák Oszwald
Kövér Gyula	15 Vidovszky Béla
Laszgallner Oszkár	

Polgári iskolai rajztanítói oklevelet nyertek :

Gergely János

Kövári Szilárd

Polgári iskolai rajztanítónői oklevelet nyertek :

Augusztiny Cornelia

Pillepich Edith

Cseplák Vilma

Straub Czeccilia

Hieronymi Jolán

Veres Izabella

Kégly Ilona

Volarich Ida

IX.

AZ ORSZ. MAGYAR KIR. MINTARAJZISKOLA
és
RAJZTANÁRKÉPZŐ NÖVENDEKEINEK NÉVSORA
AZ 1905—1906. TANÉVBEN.

a) *Rajztanár- és tanítójelöltek.*

I. OSZTÁLY.

Első félévben :

Bacsinszky Elek
✓ Bardócz Lajos
✓ Berón Gyula
Bottka Miklós
✓ Czékus Kálmán
✓ Dienes János
✓ Göbel Árpád
✓ Holéczy Miklós
✓ Illyés Árpád
✓ Kerner Pál
Kocsisovszky Pál
Koharits János
✓ Kondor József
✓ Koronthály Jenő
✓ Korcsmáros János
✓ Kövesdy Géza
✓ Kugler Ede

Második félévben :

✓ Bardócz Lajos
✓ Berón Gyula
✓ Bottka Miklós
✓ Czékus Kálmán
✓ Dienes János
✓ Göbel Árpád
✓ Holéczy Miklós
Hornyay László
✓ Illyés Árpád
✓ Kerner Pál
Koharits János
✓ Kondor József
✓ Koronthály Jenő
✓ Korcsmáros János
✓ Kövesdy Géza
✓ Kugler Ede
✓ Lovaghy Dénes

Első félevben :

	Állami ösztöndíj
↳ Lovaghy Dénes	
↳ Majorovits Lajos	
↳ 20 Novák András	Mária Terézia-féle 250 kor.
↳ Pichler Pál	
Pokorny Károly	
Pappert József	
Puskás Lajos	
↳ 5 Schunn Viktor	
↳ Szalay Gyula	
↳ Szende Dezső	
↳ Teplánszky Sándor	
↳ 29 Vizy Dezső	

Második félevben :

	Állami ösztöndíj
↳ Majorovits Lajos	
↳ Novák András	Mária Terézia-féle 250 kor.
↳ 60 Pichler Pál	
Puskás Lajos	
↳ Schunn Viktor	
↳ Szalay Gyula	
↳ Szende Dezső	
↳ 25 Teplánszky Sándor	
↳ 26 Vizy Dezső	

II. OSZTÁLY.

Első félevben :

	Állami ösztöndíj
Balczer Rezső	
Bálint József	
Császár Bertalan	
Csürös Béla	
↳ 5 Deanovič Milivoj	800 kor. Horvát
Fábián Gyula	
Fischer Ferencz	
Gremesperger Ernő	200 kor.
Hellebrand Béla	300 kor.
↳ 16 Holló László	
↳ Horn Antal	
Hönigschmid Oszkár	
Jakó Géza	200 kor.
↳ Király Jenő	
↳ 45 Klauz Lajos	200 kor. Alapítv.
Klein László	
Köves Tivadar	
↳ Lakos János Pál	
↳ Mánzos Zoltán	200 kor.
↳ 20 Morres Hermann	
Örvös Károly	200 kor.
Papp Lajos	600 kor. Alapítv.

Második félevben :

	Állami ösztöndíj
Bálint József	100 kor.
Büth József	
Császár Bertalan	
Csürös Béla	
↳ 5 Fábián Gyula	
Fischer Ferencz	200 kor.
Gremesperger Ernő	200 kor.
Hellebrand Béla	300 kor.
↳ Holló László	
↳ 10 Horn Antal	
Hönigschmid Oszkár	
Jakó Géza	200 kor.
↳ Király Jenő	200 kor.
Klein László	
↳ 15 Köves Tivadar	
↳ Lakos János Pál	
↳ Markó Lajos	150 kor.
↳ Mánzos Zoltán	200 kor.
Morres Hermann	
↳ 20 Örvös Károly	200 kor.
Papp Lajos	600 kor. Alapítv.
Rásky János	

Első félévben:

	Állami ösztöndíj
Rásky János	
Rusznák Gyula	300 kor.
25 Székely Géza	
26 Tettey Emil	

Második félévben:

	Állami ösztöndíj
Rusznák Gyula	300 kor.
Székely Géza	
25 Tettey Emil	

III. OSZTÁLY.

Első félévben:

	Állami ösztöndíj
Boksay Endre	
Bründl Ödön ifj.	
Dombi Lajos	
Hermann János	300 kor.
5 Iván Rezső	
Jaschik Álmos	500 kor.
Karay Miklós	400 kor.
Laschober Ödön	500 kor.
Legát Albert	
10 Marián Damaszkín	400 kor.
Márton Ferencz	600 kor. Alapítv.
Milán Flóris	
Moldován Béla	400 kor.
Novák József Lajos	
15 Petrányi Gézáné	} tanárnő- jelölt
Radó Izabella	
Szabados Gábor	
Szentes Béla	
Tökés Sándor	
20 Várady Kálmán	
Vida Árpád	500 kor.
22 Vučák Mihály	800 kor. Horvát

Második félévben:

	Állami ösztöndíj
Boksay Endre	
Bründl Ödön ifj.	
Dombi Lajos	
Hermann János	300 kor.
5 Iván Rezső	
Jaschik Álmos	500 kor.
Karay Miklós	400 kor.
Knöpfler Gyula	
Laschober Ödön	500 kor.
10 Legát Albert	
Marián Damaszkín	400 kor.
Márton Ferencz	600 kor. Alapítv.
Milán Flóris	
Moldován Béla	500 kor.
15 Novák József Lajos	
Petrányi Gézáné	} tanárnő- jelölt
Radó Izabella	
Szabados Gábor	
Szentes Béla	
20 Tökés Sándor	
Várady Kálmán	
Vida Árpád	500 kor.
23 Vučák Mihály	800 kor. Horvát

IV. OSZTÁLY.

Első félévben:

	Állami ösztöndíj
Antolkovič Gusztáv	} 800 kor. Horvát
Barkász Lajos	
Fülöp Jenő	600 kor.

Második félévben:

	Állami ösztöndíj
Antolkovič Gusztáv	} 800 kor. Horvát
Barkász Lajos	
Fülöp Jenő	600 kor.

Első félévben:

	Állami ösztöndíj
Gergely János	
5 Haller György	100 kor.
Herritz Oszkár	
Kövér Gyula	200 kor.
✓ Kövári Szilárd	240 kor.
✓ Lasz gallner Oszkár	400 kor.
10 Pálla Jenő	
Proschinger János	
Sárosi (Stenhura) Ödön	300 kor.
Schaffartsik Jenő	
Stern Arthur	
15 Szabad Ferencz	400 kor.
Tantos János	500 kor.
Tóth Gyula	
Trnyák Oszwald	400 kor.
Turmájer Sándor	
20 Vaitzik Jenő	
21 Vidovszky Béla	400 kor.

Második félévben:

	Állami ösztöndíj
Gergely János	
5 Haller György	100 kor.
Herritz Oszkár	
Kövér Gyula	200 kor.
✓ Kövári Szilárd	240 kor.
✓ Lasz gallner Oszkár	400 kor.
10 Pálla Jenő	300 kor.
Proschinger János	100 kor.
Sárosi (Stenhura) Ödön	300 kor.
Schaffartsik Jenő	
Somogyi (Stern) Arthur	
15 Szabad Ferencz	400 kor.
Tantos János	500 kor.
Trnyák Oszwald	400 kor.
Turmájer Sándor	
Vaitzik Jenő	100 kor.
20 Vidovszky Béla	400 kor.

b) *Továbbképző okleveles rajztanárok.*

V. ÉVESEK.

Első félévben:

	Állami ösztöndíj
Gebauer Ernő	300 kor.
Lábay János	
Liuba Kornél ✓	
Meyer Antal	500 kor.
✓ 5 Pap Nándor	500 kor.
6 Lakatos (Schlosser) Arthur	

Második félévben:

	Állami ösztöndíj
Gebauer Ernő	300 kor.
Lakatos Arthur	
Meyer Antal	
✓ 4 Pap Nándor	500 kor.

VI. ÉVESEK.

Benkhard Ágost		✓ Garzó Berthold	1000 kor.
✓ 1 Garzó Berthold	1000 kor.	2 Höchinger Miklós Árpád	
✓ 3 Mártin Jenő			

VII. ÉVES.

1 Rakssányi Dezső	800 kor.
-------------------	----------

c) *Rendes művésznövendékek.***Férfiak.****I. OSZTÁLY.****Első félévben:**

Állami ösztöndíj

Bednár János
 Csiszár Miklós
 ✓ Huzella Pál
 Gruzda János
 5 Késmárszky Árpád
 Körmendy György
 Litteczky Endre
 ✓ Petrovits Emil
 ✓ Szabó Béla
 10 Szép Lajos
 ✓ Tarnay Dezső
 12 Teuchert Károly

Második félévben:

Állami ösztöndíj

Bednár János
 Csiszár Miklós
 Dimitsch G. Iván dr.
 Gruzda János
 5 Hahn Samú
 ✓ Huzella Pál
 Késmárszky Árpád
 Körmendy György
 Litteczky Endre
 ✓ Petrovits Emil
 ✓ Szabó Béla
 ✓ Tarnay Dezső
 ✓ Teuchert Károly
 Weywara Vilmos
 15 Zahay Miklós

II. OSZTÁLY.

Bory Jenő	600 kor.	Bory Jenő	
✓ Dávid Endre		✓ Galambos András	100 kor.
✓ Galambos András	100 kor.	Jaszusch Antal	
Jaszusch Antal		✓ Klauz Lajos	
5 Sárkány Gyula		5 Vágó Sándor	
6 Vágó Sándor			

III. OSZTÁLY.

Karczag Zoltán		Karczag Zoltán	
Lehel Ferencz		Lehel Ferencz	
M. Horváth Károly ifj.		M. Horváth Károly ifj.	
Piroska István	400 kor. megyei	4 Vlád János	
5 Vlád János			

IV. OSZTÁLY.

1 Siegmund Arnold

V. OSZTÁLY.

1 Kléh János
 2 Romek Árpád

d) *Rendkívüli látogatók.***Férfiak.**

Első félévben :		Állami ösztöndíj	Második félévben :		Állami ösztöndíj
Arlow Gusztáv lovag	III. éves		Batthyány Gyula gróf	I. éves	
Borsos Béla	II. "		Bóné Rudolf	I. "	
Buth József	II. "		Borsos Béla	II. "	
Csernus Ferencz	I. "		✓ Csapó Márton	I. "	
5 Dimitsch Georgievits			✓ 5 Cser Károly	I. "	
Iván dr.	I. "		Csernus Ferencz	I. "	
Faragó Árpád	I. é. } 700 k. keresk. minist		Donáth György	I. "	
✓ Fejes Tivadar	II. éves		Faragó Árpád	I. é. } 700 k. keresk. minist.	
Fischer Albert	II. "		✓ Fejes Tivadar	II. "	
✓ Fischer Edvin	I. "		10 Fischer Albert	II. "	
10 Friedmann József	I. "		✓ Fischer Edvin	I. "	
Frim Jenő	I. "		Gärtner Henrik	II. "	
Gärtner Henrik	II. "		Geiringer Mór	I. "	
Geiringer Mór	I. "		Géhl Zoltán	I. "	
Hanzély Gyula	I. "		15 Glantz Jakab	I. "	
15 Hornyay László	I. "		Hanzély Gyula	I. "	
Igaly István	I. "		Horváth Miklós	III. "	
Jakab Benjamin	I. "		Igaly István	I. "	
Jesovitz János	IV. " 100k.		Jakab Benjamin	I. "	
Jorgovits Szilárd	III. " } 600 k. szerb		20 Jesovitz János	IV. " 100k.	
20 Kemény Nándor	III. " 100k		Jorgovits Szilárd	III. "	
Knöpfler Gyula	III. "		Kemény Nándor	III. " 100k.	
✓ Kovács Gyula	I. "		✓ Kovács Gyula	I. "	
✓ Markó Lajos	II. " 150k.		Marx Tibor	I. "	
Martinelli Ernő	I. "		25 Martinelli Jenő	I. "	
25 Matykó Sándor	IV. " 150k.		Matykó Sándor	VI. " 150k.	
Méder Ernő	I. "		Méder Ernő	I. "	
Mészáros Miklós	III. "		Mihajlovits Miklós	III. "	
Mihajlovits Miklós	III. " 800k.		Minzinger Károly	I. "	
Minzinger Károly	I. "		30 Mutschenbacher Ödön	III. " 100k.	
30 Mutschenbacher Ödön	III. " 100k.		Németh Kálmán	IV. " 300k.	
Németh Kálmán	IV. " 300k.		✓ Nógrádi Sándor	II. " 150k.	
✓ Nógrádi Sándor	III. " 150k.		Nyitray György	I. "	
Nyitray György	I. "		Oláh Sándor	I. "	
Oláh Sándor	I. "		35 Papp Bertalan	III. " 250k.	
35 Papp Bertalan	III. " 250k.		Plány Ervin	I. "	

Első félévben :		Második félévben :	
Róth Tamás	I. éves	Popper Leó	II. éves
Schiffer Arthur	I. „	Róth Tamás	I. „
Slaminek János	I. „	Schiffer Arthur	I. „
Strobl Zsigmond	I. „	40 Slaminek János	I. „
40 Szuhanek Oszkár	I. „	Strobl Zsigmond	I. „
↳ Szücs Sándor	I. „	Szász István	V. „
Tipáry Dezső	II. „	Szongoth Jakab	II. „
43 Vogyereczky István	I. „	Szuhanek Oszkár	I. „
		45 Szücs Sándor	I. „
		46 Tipáry Dezső	II. „

e) *Rajztanítónő-jelöltek.*

ELŐKÉSZITŐ OSZTÁLY.

Első félévben :	Második félévben :
↳ Bauer Dóra	↳ Bauer Dóra
↳ Bárány Gizella	↳ Bárány Gizella
↳ Borosnyay Jolán	↳ Borosnyay Jolán
↳ Friedlieber Ella	↳ Friedlieber Ella
5 Incze Gabriella	↳ Tötössy Edit
Szaffka Mária	Varga Ibolya
↳ Tötössy Edit	↳ Warga Irén
Varga Ibolya	
↳ Warga Irén	

I. OSZTÁLY.

Első félévben :	Második félévben :
↳ Abonyiné K. Margit	↳ Abonyiné K. Margit
↳ Ferentzi Magda	↳ Ferentzi Magda
↳ Haller Stefánia	↳ Haller Stefánia
Jagodics Paula	Jagodics Paula
↳ Killer Jolán	↳ Killer Jolán
↳ Kókay Julia Ladiszla testv.	↳ Kókay Julia Ladiszla testv.
↳ Kovács Aranka	↳ Kovács Aranka
↳ Miklós Ida	↳ Miklós Ida
↳ Nagy Kornélia	↳ Nagy Kornélia
↳ Páris Erzsébet	↳ Páris Erzsébet
↳ Pesthy Margit	↳ Pesthy Margit
↳ Rauscher Juliánna	↳ Rauscher Juliánna

II. OSZTÁLY.

Első félévben :

	Állami ösztöndíj
Bárány Margit	
Dobránszky Mária	100 kor.
Gruy Mária	300 kor.
↳ Jakab Erzsé	
5 Marschalkó Etelka	
Niedermayer Ilona	
↳ Rombauer Erzsé	

Második félévben :

	Állami ösztöndíj
Bárány Margit	
Dobránszky Mária	100 kor.
Gruy Mária	300 kor.
↳ Jakab Erzsé	
5 Marschalkó Etelka	
Niedermayer Ilona	
↳ Rombauer Erzsé	

III. OSZTÁLY.

Első félévben :

	Állami ösztöndíj
Blaskovics Gizella	100 kor.
Borosnyay Szeréna	
Drevey Erzsébet	
Hevertle Margit	300 kor.
5 Hiemesch Margit	200 kor.
↳ Justh Emilia	300 kor.
Komócsin Ilona	300 kor.
↳ Payer Gizella	
Regéczy Lenke	
10 Ritter Margit	
↳ Scheller Margit	

Második félévben :

	Állami ösztöndíj
Blaskovics Gizella	100 kor.
Borosnyay Szeréna	
Drevey Erzsébet	
Hevertle Margit	300 kor.
5 Hiemesch Margit	200 kor.
↳ Justh Emilia	300 kor.
Komócsin Ilona	300 kor.
↳ Payer Gizella	
Regéczy Lenke	
10 Ritter Margit	
↳ Scheller Margit	

IV. OSZTÁLY.

Első félévben :

	Állami ösztöndíj
↳ Augusztiny Cornélia	300 kor.
Cseplák Vilma	300 kor.
Hieronymi Jolán	
↳ Kégly Ilona	
5 Pillepich Edith	300 kor.
↳ Staub Czecczilia	
Veres Izabella	200 kor.
↳ Volárich Ida	

Második félévben :

	Állami ösztöndíj
↳ Augusztiny Cornélia	300 kor.
Cseplák Vilma	200 kor.
Hieronymi Jolán	
↳ Kégly Ilona	
5 Pillepich Edith	300 kor.
↳ Staub Czecczilia	
Veres Izabella	200 kor.
↳ Volárich Ida	

f) *Továbbképző okleveles rajztanítónők.*

V. ÉVESEK.

Első félévben :

Balló Mariska
 Bosányi Ilona
 3 Rybár Marietta

Második félévben :

Balló Mariska
 Bosányi Ilona
 3 Rybár Marietta

VII. ÉVESEK.

Aggházy Dóra
 Fuchs Margit
 Gondos Emma
 Rauscher Lujza
 5 Schedel Dóra

Aggházy Dóra
 Fuchs Margit
 Gondos Emma
 Rauscher Lujza
 5 Schedel Dóra

g) *Rendes művésznövendékek.*

Nők.

I. OSZTÁLY.

Első félévben :

Geönczy Margit
 Hadzsy Flóra
 3 Ordódy Sári

Második félévben :

Geönczy Margit
 Hadzsy Flóra
 3 Ordódy Sári

II. OSZTÁLY.

1 Kolarovits Ilona

1 Kolarovits Ilona

III. OSZTÁLY.

1 Fejérvári Erzsé

IV. OSZTÁLY.

Engel Jolán
 Hacker Mariska
 3 Opper Magda

Engel Jolán
 2 Opper Magda

h) *Rendkívüli látogatók.*

Nők.

Első félévben :

↳ Ballagi Ilona II. éves
 Bécsy Mária K. testvér I. «
 Bilecz Ilona I. «

Második félévben :

↳ Ballagi Ilona II. éves
 Bécsi Mária K. testvér I. «
 Bilecz Ilona I. «

Első félévben:

Bogdán Emilné	I. éves
↳ Dörre Ida	II. «
Egyházy Erzsébet	II. «
Garai Károlyné	I. «
Haltrich Frigyesné	I. «
↳ Helcz Edith	I. «
10 Hoppel Ilona	I. «
↳ Friedrich Mária	II. «
Gregersen Ragnhild	II. «
↳ Kiss Ilona	II. «
Lang Emma	I. «
15 Müller Mária	III. «
Nagy Eliz	II. «
Persián Erzsébet	I. «
Propper Aranka	I. «
↳ Reitter Hermin	I. «
20 Rihay Gabriella	I. «
Schik Mariska	III. «
Schlesinger Sarolta	I. «
Schulz Ilona	III. «
Stankovits Eugénia	II. «
25 Zagyva Berta	I. «

Második félévben:

Csipék Ferike	I. éves
↳ Dörre Ida	II. «
Egyedi Margit	I. «
Egyházy Erzsébet	II. «
Flatt Gabriella	I. «
↳ Friedrich Mária	I. «
10 Garai Károlyné	I. «
Gregersen Ragnhild	II. «
Haltrich Frigyesné	I. «
Heincz Klára	III. «
↳ Helcz Edith	I. «
15 Hojtás Gizella	I. «
Hollefreund Alberta	I. «
Hoppel Ilona	I. «
↳ Kiss Ilona	II. «
Korányi Sarolta	I. «
20 Lang Emma	I. «
Mansfeld Nóra	II. «
Müller Mária	III. «
Müller Mártha	I. «
Nagy Eliz	II. «
25 Propper Aranka	I. «
↳ Reitter Hermina	I. «
Rihay Gabriella	I. «
Róth J. Klára	I. «
Schik Mariska	III. «
30 Schlesinger Sarolta	I. «
↳ Schöntheil Sarolta	I. «
Schulz Ilona	III. «
Stankovits Eugenia	II. «
Szaffka Mária	I. «
35 Szontagh Aranka	III. «
Török Etelka	I. «
Vida Mária	I. «
Zagyva Berta	II. «
↳ Zucker Frida	I. «

X.

STATISZTIKAI ADATOK.

a) *Az intézeti növendékekről.*

Az intézet növendékei közül volt:	I. félév.	II. félév.
✓ Rajztanár- és tanítójelölt	94	92
✓ Rajztanárnőjelölt	2	2
Továbbképző okl. rajztanár	10	6
Rendes művésznövendék. Férfi	24	26
Rendkívüli látogató. Férfi	43	46
Rajztanítónő-jelölt	49	45
Továbbképző okl. rajztanítónő	8	8
Rendes művésznövendék. Nő	8	6
Rendkívüli látogató. Nő	25	39
Összesen	263	270

Az I. félévben volt 171 férfi és 92 nő.

A II. " " 170 " " 100 "

A külön esti aktrajzolás tanfolyamot látogatta:

férfi és nő 92

A gyakorlóiskola fiútanulóinak száma 30

A II. félévben mindössze 392 látogató volt.

Vallásra nézve:

	I. félév.	II. félév.
Római katolikus	144	151
Ág. ev.	32	37
Ev. ref.	40	33
Izraelita	31	36
Görög katolikus	5	4
" keleti román	3	2
" " szerb	6	5
" " orosz	1	1
Unitárius	1	1
Összesen	263	270

Anyanyelvre nézve:	I. félév.	II. félév.
Magyar	237	245
Német	14	15
Olasz	1	1
Román	3	2
Szerb	3	3
Horvát	2	2
Tót	2	1
Orosz	1	1
Összesen	263	270

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr által adományozott állami 17,940 K. ösztöndíjban részesült 35 rajztanár- és tanítójelölt, 11 rajztanítónőjelölt és 10 művésznövendék; összesen 56.

Horvátország, egyes megyék s egyesületek által adományozott 6300 K. ösztöndíj és segélyben részesült 6 rajztanárjelölt és 3 művésznövendék.

A kiszolgáltatott ösztöndíjak és segélyek összege...	24,240 K
Jutalomdíj	600 „
Pályadíjak	1,000 „
A növendékek munkatárának gyarapítására fordítatott	1,520 „
Tájképtanulmányi kirándulásokra fordított	1,000 „
Szünidei tájképfestészeti és etnografiai tanulmányokra	2,000 „
Összesen	30,360 K.

Beiratási, tan- és értesítői díjban befolyt az 1905—1906-iki tanévben: összesen 8,512 K.

A tandíj alól fölmentetett:

az <i>első</i> tanfélévben	75 növendék
a <i>második</i> tanfélévben	91 „

b) *Taneszközök.*

A tanításhoz szükséges különféle élő növények, tárgyak, szövetek, himzések stb. a folyó tanévben is nagyobb számban szereztettek be.

A könyvtár, mely a kül- és belföldi jelesebb szakfolyóiratok főbbjeit: a képzőművészet és magasabb műipar, valamint az æsthetika, bölcsészet és szépirodalom; tanügy; történelem; művészet- és művelődéstörténelem; jelmezek és fegyverzetek; archeologia, heraldika, mitologia és vallástörténet; geometria; művészeti technikák; földrajz, utazások, népisme és monografiák; természettudományok; ember- és állatboncztanok valamint a képzőművészet különböző ágainak segédtudományaira vonatkozó forrásműveket és kézikönyveket tartalmazza, — a szükséghez képest szintén gyarapított.

A könyvtárban 1906. évi január hó 1-én 7,177 kötet és 68,154 műlap volt, összesen 299,441 korona 95 fillér értékben.

A könyvtár olvasó-termeit úgy a tanárok, valamint az intézet növendékei s mások ismereteik gyarapítása czéljából sűrűen látogatták.

Az intézet felszerelésének, butorok, taneszközök stb. 1905. év végi leltári összálladéka volt: 92,840 darab 305,715 kor. 85 fill. értékben. Tanszerek, tananyagokra és könyvtárra, valamint élöminták díjazására 20,000 koronán felül fordított.

XI.

KIVONAT

AZ INTÉZET FELVÉTELI- ÉS RENDSZABÁLYAIBÓL.

1. Az «*orsz. magy. kir. mintarajziskola és rajztanárképző*»-nek feladata rendszeres tanítás útján a jelenkor igényeinek és az ország szükségletének megfelelő *rajztanárokat*, illetve *rajztanítókat* és *rajztanítónőket* szakszerűen kiképezni, — valamint tehetséges ifjakat és nőket, kik a képzőművészetek valamely ágára, különösen pedig a *festészetre* vagy *szobrászatra* szánják magukat, a szükséges ismeretek nyújtása és tehetségüknek gyakorlati fejlesztése útján, művészi hivatásukra előkészíteni.

2. Az intézet, hivatásához képest, három szaktanfolyamot egyesít magába, ú. m.:

- a) a *rajztanár- és rajztanítójelöltek*,
- b) a *rajztanítónő-jelöltek* és
- c) a *művésznövendékek* (leendő festészek és szobrászok) tanfolyamait.

Ezen rendes tanfolyamokon kívül: *rajztanárok*, *képző- és iparművészek* részére egy külön esti szabad *aktrajzolás*i tantolyam tartatik fenn, melyre korlátolt számban tandíjmentesen vétetnek fel a jelentkezők.

Fentartatik továbbá egy úgynevezett *gyakorló iskola* is oly célból, hogy a IV. éves *tanár-, tanító- és tanítónő-*

jelöltek a rajz elemi és magasabb fokú tanításában magukat gyakorolhassák.*

3. A *rajztanár-*, illetőleg *rajztanító-jelölt* tanfolyama *négy évre* terjed.

A *rajztanítónő-jelöltek* tanfolyama szintén *négy*, illetőleg *öt évre* terjed. És pedig:

a) Oly jelöltekre nézve, kik *elemi tanítónői oklevéllel* birnak, a *négyévi* tanfolyam kötelező.

b) Oly jelöltek, kik elemi tanítónői oklevéllel nem birnak, hanem a felsőbb leányiskola hatodik osztályát végezték, a négy évi rendes tanfolyamot megelőző *elő-*

* A gyakorló-iskola két czélnak szolgál. Lehetővé teszi első sorban a rajztanár-, tanító- és tanítónő-jelöltek gyakorlati rajztanítással való foglalkozását és pedagógiai kiképzését, másrészt módot nyújt a rajztanításnak ideális, vagyis az iskolák és tantervek keretétől ment gyakorlására, kedvezőbb körülmények között.

A tanulók beiratását, a gyakorló-iskola vezető-tanárának meghallgatása után az intézet igazgatósága eszközli s fegyelmi ügyekben intézkedik.

Beirható elemi isk., polgári isk. és középiskolai tanuló (fiu és leány) számszerint legfeljebb 30.

A beiratás és tanítás ezidőszerint teljesen díjmentes.

A tanítás október elejétől május hó végeig heti 4 órán át (kétszer kettős óra) tart.

A rajztanár-, tanító- és tanítónő-jelöltek a rajztanárképző egyik tanárának vezetése és felügyelete alatt résztvesznek a tanításban és pedig sorrendben, csoportonként (3–4 jelölt).

A gyakorló-iskolával kapcsolatban időről-időre előadást tart a vezető-tanár az összes IV. éves jelölteknek, melyben ismerteti a különböző módszereket. A vezető-tanár előadásain kívül még tanterv és tanmeneteket ismertető előadásokat tartanak középiskolai, tanítóképzőintézeti, felsőbb leányiskolai, polg. fiu- és leányiskolai, elemi iskolai rajzoktatók.

Ezen bemutató-előadás után a jelöltek az illető tanárt felsőbb hatóságának engedélye alapján a saját iskolájában meglátogatják. Ez alkalommal megfigyelik az iskolai tanítást s egyúttal megtekintik a rajzszerterít, miáltal a rajztanár egész gyakorlati működéséről s a tanításban követendő eljárásról tiszta képet nyernek.

A résztvevő jelöltek a gyakorló-iskolában való közreműködésükről a tantervek ismertetése és tanmenet bemutató-előadások hallgatásáról, valamint a gyakorló-iskolába járó tanulók a szorgalmas látogatást és előmenetelt igazoló bizonyítványt kapnak.

A gyakorló-iskola és a vele kapcsolatos előadások a nyilvános iskoláknál gyakorlatban töltendő időt nem pótolni, csak megelőzni, könnyíteni akarja. Mindakettő ugyanazt a czélt szolgálja, de míg a gyakorló-iskola s a vele kapcsolatos előadások főképp csak a megismertetésre szorítkozhatnak, addig a gyakorlatban töltendő idő a jelölteket — az előbb nyert megismerés alapján — az életre készíti elő a vezetésükkel megbízott tanár szakszerű utmutatása mellett.

készítő osztályba vehetők fel. Ezek tanfolyama tehát *öt* évre terjed.

A művésznövendékek tanfolyama általában nincs az évek bizonyos számához kötve; de a rendes tanfolyam itt is *négy* évre terjed.

4. A tanév I. és II. félévre van osztva.

Az első félév szeptember elején kezdődik s deczember 22-én végződik.

A II. félév január elején kezdődik és június közepén végződik.

5. *Új jelentkezők korlátolt számban*, rendszerint szeptember hó *első* napjaiban vétetnek fel. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1904. évi május hó 26-án 44.220. sz. alatt elrendelte, hogy *ezentúl tanév közben rajztanárjelöltek egyáltalán fel nem vehetők.*

Minden új növendék felvétele ideiglenes; az első évben akár az év folyamán, akár az év végén elbocsátható, ha a művészi, illetve rajztanári, tanítói, vagy tanítónői pályára tehetségtelennek bizonyul, vagy feltűnő hanyagságot tanusít.

Az intézet I., II. és III. éves növendékei és a továbbképző osztálybeliek a *következő tanév* első felére: *június* hó közepén, a tanév második felére pedig: *január* hó első napjaiban az *összes* növendékek kötelesek *beiratkozni.*

6. A növendékek lehetnek *rendesek* vagy *rendkívüliek.*

A *rendes* növendékek kötelesek azon évfolyamnak, melyre beiratkoznak, összes tárgyait rendszeren hallgatni, illetőleg gyakorolni; a *rendkívüli* növendékek pedig az egyes tantárgyakból tetszés szerint választhatnak, de a választott tantárgyat szintén kötelesek rendszeren gyakorolni, mert ellenkező esetben az illető növendékek az intézetből kilépetteknek tekintetnek.

7. Mindenik növendék felvételének, illetőleg a felvételi vizsgálatra való bocsátás *előfeltételei* (melyeket születési, orvosi és iskolai bizonyítványokkal igazolni tartozik) a következők :

a) a betöltött 16-ik korév ;

b) ép látóérzék ;

c) megfelelő általános tanulmányi előképzettség s némi gyakorlottság a művészeti rajzolásban. Utóbbinak kellő foka külön felvételi vizsgálat útján igazolandó.

8. A felvétel feltételei a tanulmányi előképzettséget illetőleg a következők :

a) A *rajztanár*-jelöltekre nézve : *középiskolai* (gymnasiumi vagy reáliskolai) érettségi bizonyítvány.*

b) A *rajztanító*-jelöltekre nézve: elemi iskolai *tanítói oklevél*, esetleg középiskolai érettségi.*

c) A *rajztanítónő*-jelöltekre nézve : 1. elemi *tanítónői oklevél*, esetleg *középiskolai érettségi* bizonyítvány ; 2. a *felsőbb leányiskola hatodik* osztályának elvégzése.**

d) A *rendes művésznövendékek* (férfiak és nők) felvételére megkivántatik, hogy előzetesen valamely *közép- vagy polgári-iskolának*, illetőleg *felsőbb leányiskolának hat* osztályát végezték legyen.

Kivételesen rendkívüli látogatókul az oly jelentkezők is felvehetők, kik a fenti tanulmányi előképzettséget igazolni nem képesek, vagy a rendes növendékek számára előírt tanulmányi rendtől eltérőleg kívánják látogatni az intézetet. A választott tantárgyakból való megfelelő gyakorlottságot azonban — külön felvételi vizsgálat útján — ezek is igazolni tartoznak.

9. A felvételi vizsgálat a rajztanár-, tanító- és tanítónő-jelöltekre nézve a következőkből áll: *Alakrajzból*. Szobormintáról egy fej, — *Ékítményes rajzból*. Földomború

* Kereskedelmi isk. érettségi bizonyítvánnyal bíró jelentkezők fel nem vehetők.

** Más hasonértékű hat osztály vagy óvónői oklevél alapúl el nem fogadható.

minta, — és a *Szemléleti* látszattanból egyszerű geometriai testcsoport lerajzolása.

A *művésznövendékek* egy fejet élő minta után tartoznak lerajzolni. Idő: 4 óra.

Oly jelentkezőkkel szemben, kik ezen próbarajzolások alkalmával a művészi tehetség jelét kellően nem igazolják, a *felvétel feltétlenül megtagadható*.

10. A felvehető új növendékek a vizsgálat eredményének kihirdetése napjától számított három napon belül kötelesek beiratkozni, illetőleg a beiratási-, tan- és értesítődíjakat lefizetni, mert ellenkező esetben a számukra fenntartott helyre igényt nem tarthatnak.

11. *Minden növendék beiratási* díjul 4 koronát és értesítői díj fejében 2 koronát fizet.

A *rendes* növendékek *félévi* tandíja 10 kor.; a *rendkívüli* növendékek *félévi* tandíja 40 kor., mely a beiratkozás alkalmával lefizetendő még az esetben is, ha valamely növendék tandíjmentességért folyamodott is. A tandíjmentesség esetén a befizetett tandíj visszaadatik.

A javító- és pótvizsgálati díjak a vizsgálat megkezdése előtt az igazgatóságnál nyugtatvány ellenében fizetendőek be, mely a vizsgálatra való jelentkezés alkalmával az illető tanár előtt felmutatandó.

12. Szegénysorsú, tehetséges és szorgalmas növendékek az első tanféléven túl a tandíj lefizetése alól felmentést nyerhetnek.

Az egyszer elnyert *tandíjmentesség* az összes hátralevő évfolyamokra szól. Elveszti azonban az illető növendék a tandíjmentességet, ha az előmenetelben felötlő hanyatlást tanusít.

13. Minden *rendes* növendék részére az intézetbe való felvétele alkalmával *arczképes* — 2 koronás bélyeggel ellátott *felvételi igazolvány* állíttatik ki, mely az egész négyévi tanfolyamra szóló beiratási rovatokkal van ellátva.

A rendkívüli látogatók arczképes igazolványt nem kapnak, felvételök, tanfélévről-tanfélévre, külön 30 filléres bélyeggel ellátott «*igazolvány*»-on tanusíttatik.

14. A növendékek minden tanfélév elején, az előadások megkezdésekor, igazolványuk felmutatása mellett az illető tanároknál jelentkezni tartoznak.

A gyakorlatokhoz szükséges *eszközöket* a növendékek a tanárok utasításai szerint az oktatás megkezdésekor beszerezni kötelesek.

15. Állami *ösztöndíjak* elnyerésére évenként pályázat hirdettetik, de e pályázaton csak oly *szegénysorsú* növendékek vehetnek részt, a kik már legalább egy tanféléven át intézeti tanulmányaikat sikeresen folytatták. Az ösztöndíjak csakis egy-egy tanévre szólnak.

Internatus az intézetben nincs.

16. A tanév folyamán a jelesebb növendékek között *jutalom-* és *szorgalom-*díjak osztatnak ki, melyekről az illető növendékek külön hivatalos igazolványt kaphatnak. Művészeti és iparművészeti feladatok megoldására nézve pedig *pályadíjak* tűzetnek ki: a pályanyertes művek az intézeti könyvtár tulajdonába mennek át. Ezeken kívül a növendékek *szünidei* munkálataiból — az önálló iskolán kívül való munkálkodás serkentésére — ugyancsak a növendékek munkatárának gyarapítására, *tanulmánymunkák vétetnek meg*.

A magasabb tanfolyambeli jelesebb növendékek rendszerint külföldi tanulmányúti segélyben részesülhetnek.

A tájképfestészeti kirándulások költségei az intézet pénztárából fedeztetnek.

17. A rendes növendékek minden egyes csoportjára nézve ú. m.: 1. a rajztanár- illetőleg tanítójelöltek; 2. a rajztanítónő-jelöltek; és 3. a művésznövendékek részére a tanári testület félévenként külön-külön *tanórarendet* állapít meg, melyet az illető növendékek betartani kötelesek.

18. A *rendes* növendékek részére előirt *tanórarendtől való eltérést* csak a tanári testület engedheti meg.

A *rendkívüli* növendékek részére ama tantárgyak kötelezők, a melyeknek hallgatása vagy gyakorlása céljából a felvételt kérelmezték.

19. A növendékek szorgalmuk és haladásuk szempontjából tanfélévenként osztályozás alá esnek, mely célból a tanfélév alatt készített *rajzaikat és festményeiket* az illető szaktanároknak *beszolgáltatni tartoznak, ellenkező esetben e tárgyakból osztályzatot nem nyerhetnek.* Osztályozás után a beadott munkák a növendékeknek rendszerint visszaadatnak, a tanárok azonban jogosítva vannak azokat egészben vagy részben az intézet növendék-munkatára vagy az iskolai kiállítás számára *visszatartani.*

A *kötelező* gyakorlati és geometriai tantárgyakból a *tanár-, tanító- és tanítónőjelöltek* minden tanfélév végén vizsgálatot tesznek.

Oly tanár-, tanító- és tanítónőjelölt, ki a *magyar irodalmat, a nevelés- és tanítástant,* továbbá bármely *rendes* növendék, ki a *művészetek történetét* és a *bonczalaktant* a megfelelő osztályban nem rendszeresen látogatja, ezen tárgyból szabályszerű vizsgadíj befizetése mellett vizsgálni köteles.

20. A kik a *kötelező vizsgálatokat* bármily oknál fogva elmulasztják, vagy egyes tantárgyakból kielégítő osztályzatot nem nyernek — *pótvizsgálatot* tartoznak tenni.

A *javító* vagy *pótvizsgálati díj* tárgyanként 5 korona. A pótvizsgálati díj lefizetése alól való felmentésnek csak oly esetben lehet helye, ha az illető a vizsgálatról való elmaradását kellően igazolni tudja.

Ha valamely növendék több tantárgyból elégtelen osztályzatot kap, az egész *tanév ismétlésére* utasítható. — Megfelelő tehetség hiánya — vagy hanyagság esetében a tanári testület kimondhatja, hogy az illető az intézetbe *többsé fel nem vétetik.*

A *rendkívüli* növendék *felvétele megtagadható* a legközelebbi félévkor abban az esetben is, ha az önként választott tantárgyai valamelyikéből nem kielégítő szorgalmat tanusít.

Az *osztályzatok* és szorgalmi jegyek fokozata: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen.

21. Az *osztályozást* az egyes szaktanárok végzik s azt, a végeredményt megállapítandó tanártestületi összes ülés előtt, az «*osztályozási füzetekbe*» ideiglenesen bejegyzik. A «*minősítvényi könyvbe*» bevezetett, véglegesen megállapított érdemjegyeket pedig az illető szaktanárok sajátkezű aláírásukkal hitelesítik.

Ebből a *minősítvényi könyvből* a rendes növendékek minden tanfélév végén *tanbizonyítvány* alakjában kivonatot kapnak. Ily tanbizonyítványra a *rendkívüli* növendékek igényt nem tarthatnak, hanem e helyett *látogatási bizonyítványt* nyerhetnek. A kik ezt kivenni óhajtják, ezt az igazgatóságnál a szabályszerű bélyeg átadása mellett külön kérni tartoznak. Minden rendes növendék köteles félévénként tanbizonyítványát kivenni; a bizonyítvány *utólagos* kiállításáért 2 korona külön díj fizetendő. A felvételi vizsgálatokról bizonyítványok nem adatnak ki.

A *tanbizonyítványra* 30 filléres, a *látogatási bizonyítványra* pedig 1 koronás okmánybélyeg szükséges. *Katonai-ügyben* kiadott látogatási bizonyítvány bélyegmentes.

A tanévről kiadott nyomtatott *Értesítőből* az igazgatóságnál minden növendék egy-egy példányt átvehet.

22. A tanfolyam bevégzéséről a növendékeknek *végbizonyítvány* nem adatik ki. Ezt a rajztanár, illetőleg rajztanító- és rajztanítónő-jelöltekre nézve a tanfolyam végével lehető képesítő vizsgálat alapján kiadott oklevél pótolja.

23. A *tanórák rendes és pontos látogatása* a növendékek egyik legfőbb kötelessége. A tanítás mindennemű

zavarása szigorúan kerülendő. A rend ellen vétőket a tanár a teremből kiutasíthatja.

24. A tanórák *elmulasztása igazolandó*. Ha az elmaradás csupán egyes órákra terjedt, akkor az igazolás az illető *szaktanároknál*, hosszabb elmaradás ezen kívül az *igazgatóságnál is igazolandó*. Úgy a tanároknak, mint az igazgatóságnak jogában áll a mulasztás igazolására írásbeli bizonyíték felmutatását követelni. Ha a növendék olyan betegségbe esik, a melyből való felgyógyulása előre láthatólag huzamosabb időt vesz igénybe, akkor az esetről az igazgatóság azonnal értesítendő.

Betegség, vagy előre nem látható akadály esetén kívül a növendék az előadásokról csak *előzetesen* nyert *engedély* alapján maradhat el. Ily engedély egyes órákra az illető szaktanároktól, ennél hosszabb időre az igazgatótól vagy helyettesétől kérendő. Huzamosabb *betegség* orvosi bizonyítvánnyal igazolandó.

25. *A tantermekben az oktatási időn kívül* a növendékek csakis avégből tartózkodhatnak, hogy ott magán-szorgalmi gyakorlatokat folytassanak. E célból a tantermek, a szünnapokat kivéve, naponkint reggeli 7 órától esti 7 óráig nyitva vannak.

26. *A folyosókon és az intézet bejáratában való céltalan tartózkodás* vagy csoportosulás, továbbá a tantermekben vagy a folyosókon való *zajongás*, végül a tantermekben való *dohányzás tiltva van*. Az oktatás ideje alatt egyik tanteremből a másikba való járás-kelés szintén tilos.

27. A tanulmányok egyik kiegészítő részét képezi az intézeti könyvtár használata is.

A növendékek a könyvtárban őrzött műveket az olvasó-teremben kívánságukhoz képest tanulmányozhatják, azoknak kezelésénél és forgatásánál azonban a rongálást kerülni és használat után a kivett művet sértetlenül (a műlapokat rendbe szedve) beszolgáltatni tartoznak.

Egyes művek az intézeten kívül való használatra is kiadhatók, ezeket azonban *14 napnál hosszabb ideig senki magánál nem tarthatja*. Értékesebb — különösen illusztrált művek — az intézeten kívüli használatra rendszerint ki nem adhatók.

Az a növendék, ki a könyvtárban kifogás alá eső magaviseletet tanusít, vagy a könyvtári szabályok ellen vét, a könyvtár látogatásától ideiglenesen vagy végleg eltiltatik. Az okozott károkért az illető növendék kártérítéssel tartozik.

XII.

KIVONAT

A KÉPESÍTŐ VIZSGÁLATI SZABÁLYZATBÓL.

1. Hazai iskoláknál vagy tanintézeteknél rajztanításra csak szabályszerűen képesített egyének alkalmazhatók.

2. A rajztanításra képesítő vizsgálatok külön országos bizottság előtt tartatnak meg.

A vizsgáló bizottság hivatalos pecsétjén Magyarország koronás czimere látható ezzel a körirattal: Az országos magyar királyi rajztanárvizsgáló bizottság pecsétje.

3. A képesítés nemei:

A) *Középiskolai tanári képesítés*. A művészeti rajz- és a mértani rajznak a középiskolákban való tanítására. Ugyanezen képesítés kiterjed a felső ipar-, ipari szakiskolák és nőipariskolákra, valamint a középiskolákkal egyenrangú vagy azoknál alsóbb iskolákra.

B) *Polgári iskolai tanítói képesítés*. A művészeti rajz- és a mértani rajznak a polgári, valamint ezekkel egyenrangú iparoktatási és alsóbbfokú iskolákban való tanítására.

C) *Polgári iskolai tanítónői képesítés.** A művészeti rajz- és a mértani rajznak a polgári, valamint ezekkel egyenrangú iparoktatási és alsóbb fokú leányiskolákban való tanítására.

4. A rajztanításra képesítő vizsgálatok a következőképpen tagozódnak:

I. Első alapvizsgálatra.

II. Második alapvizsgálatra és

III. Szakvizsgálatra.

Minden egyes vizsgálat megint két részre oszlik: a zárthelyi vizsgálatra és a szóbeli vizsgálatra.

A rajztanításra képesítő vizsgálatok Budapesten, az orsz. m. kir. rajztanárképző intézetben, évenként június hó második felében, az ismétlő, javító vagy kiegészítő vizsgálatok ugyanott június hó második felében s ezen kívül szeptember és január hó első felében tartatnak meg.

5. A *középiskolai tanári* képesítő vizsgálatra való bocsáttatás általános feltétele: középiskolai (gymnasiumi vagy reáliskolai) érettségi bizonyítvány** és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet négy évfolyamának elvégzése. Részletezve:

I. Az *első alapvizsgálatra* oly jelöltek bocsáthatók, kik a középiskolai érettségi vizsgálatot letették és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet második évfolyamát rendesen látogatták.

II. A *második alapvizsgálatra* bocsáthatók, kik az első alapvizsgálatot letették és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet harmadik évfolyamát rendesen látogatták.

III. A *szakvizsgálatra* oly jelöltek bocsáthatók, kik a második alapvizsgálatot letették és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet negyedik évfolyamát rendesen látogatták.

* Tanítóképző intézeti alkalmazásra oly rajztanítónőknek lehet igényük, a kik egyuttal elemi népiskolai tanítónői oklevelet szereztek.

** Kereskedelmi isk. érettségi bizonyítvány nem érvényes.

Ezen vizsgálatokra «tanárnő»-jelöltek is bocsáthatók ugyanily feltételek mellett.

A polgári iskolai tanítói képesítő vizsgálatra való bocsáttatás általános feltétele: elemi iskolai tanítói oklevél (esetleg középiskolai érettségi* bizonyítvány), és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet négy évfolyamának elvégzése. Részletezve:

I. *Az első alapvizsgálatra* oly jelöltek bocsáthatók, kik elemi iskolai tanítói oklevelet (esetleg középiskolai érettségi bizonyítványt) szereztek és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet második évfolyamát rendesen látogatták.

II. *A második alapvizsgálatra* bocsáthatók, kik az első alapvizsgálatot letették és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet harmadik évfolyamát rendesen látogatták.

III. *A szakvizsgálatra* oly jelöltek bocsáthatók, kik a második alapvizsgálatot letették és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet negyedik évfolyamát rendesen látogatták.

A tanítónői képesítő vizsgálatra való bocsáttatás általános feltétele: 1. elemi tanítónői oklevél (esetleg középiskolai érettségi bizonyítvány) és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet négy évfolyamának rendes látogatása; 2. a felsőbb leányiskola hatodik** osztályának elvégzése és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet egy előkészítő osztállyal kiegészített rendes négy évi tanfolyamának látogatása. Részletezve:

I. *Az első alapvizsgálatra* oly jelöltek bocsáthatók:

a) kik elemi tanítónői oklevéllel, vagy középiskolai érettségivel bírnak és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet második évfolyamát rendesen látogatták;

b) kik a felsőbb leányiskola hat osztályát végezték és

* Kereskedelmi isk. érettségi bizonyítvány nem elegendő.

** Valamely közép- vagy polgári iskola hatodik osztályának elvégzése, avagy más hasonló értékű hat osztály alapul el nem fogadható.

az orsz. m. kir. rajztanárképző intézetnek előkészítő és két rendes évfolyamát látogatták.

II. *A második alapvizsgálatra* bocsáthatók, kik az első alapvizsgálatot letették és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet harmadik, illetőleg, az előkészítő osztálylyal együtt, negyedik osztályát rendszeren látogatták.

III. *Szakvizsgálatra* oly jelöltek bocsáthatók, kik a második alapvizsgálatot letették és az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet negyedik, illetőleg, az előkészítő osztálylyal együtt, ötödik évfolyamát rendszeren látogatták.

Magántanulók, illetőleg oly jelöltek, kik szakképzett-ségüket nem az orsz. m. kir. rajztanárképző intézetben nyerték, a középiskolai tanári, vagy tanárnői, illetőleg polgári iskolai tanítói és tanítónői első alapvizsgálatra csak miniszteri engedélylyel és akkor bocsáthatók, ha okmányilag kimutatják, hogy hasonló célú felsőbb tanintézetben megfelelő időt töltöttek. Ily jelölteknél is, az általános műveltségi előfeltétel: a középiskolai tanári (tanárnői) képesítésre az érettségi bizonyítvány, a polgári iskolai tanítói képesítésre a tanítói oklevél, esetleg középiskolai érettségi bizonyítvány* és a polgári iskolai tanítónői képesítésre: elemi iskolai oklevél, esetleg középiskolai érettségi bizonyítvány vagy legalább a felsőbb leányiskola hatodik osztályának elvégzése.**

Különösen méltányolható esetekben a vizsgálóbizottság véleményének meghallgatása után a miniszter megengedheti a két alapvizsgálatnak közvetlen egymás utáni letevését.

A második alapvizsgálat és a szakvizsgálat között azonban egy évi időköz betartandó.

Közvetlenül a második alap- vagy szakvizsgálatra való bocsátásnak helye nincs.

6. A képesítő alap- vagy szakvizsgálatra jelentkezés-

* Kereskedelmi isk. érettségi bizonyítvány nem elegendő.

** Más hasonló értékű hat osztály alapul el nem fogadható.

nek határideje rendszerint április 15-ike: a javító vizsgálatra való jelentkezés határideje augusztus vagy december hó 15-ike, mely időpontig a szabályszerűen felszerelt és bélyegelt s az «orsz. m. kir. rajztanárvizsgáló bizottság»-hoz címzett kérvényeket, a bizottság elnökénél kell benyújtani.

Az első alapvizsgálatra bocsátás iránti folyamodványhoz melléklendők:

a) a jelentkező rövid életrajza, melyben különösen kiképeztetésének főirányát, menetét és az arra fordított időt kell jeleznie;

b) a jelentkezőnek születési bizonyítványa, melylyel igazolja, hogy legalább tizennyolczadik életévét betöltötte;

c) a jelentkezőnek általános és szakbeli előképzettségét igazoló szabályszerű bizonyítványai;

d) hatósági orvos által kiállított bizonyítvány, mely a jelentkezőnek a rajztanításra testileg alkalmas voltát igazolja;

e) ha a jelentkező az orsz. m. kir. rajztanárképző-intézet vagy más hasonló tanintézet növendéke; a megfelelő iskola igazgatója, ha közszolgálatban áll, előljárósága, különben pedig közhatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvány;

f) esetleg valamely tanintézetnél rajztanítói minőségben folytatott működéséről szóló bizonyítvány;

g) a vizsgadíjnak lefizetéséről szóló nyugtatvány és a jelölt által kitöltött jelentkezési ív.

A folyamodványban a jelentkezőnek ki kell jelentenie, hogy a képesítések melyik nemét kívánja megszerezni.

A második alapvizsgálatra bocsátásért való folyamodványhoz az első alapvizsgálat sikeres letételét igazoló értesítőn kívül, még az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet harmadik évfolyamának rendes látogatásáról bizonyítvány csatolandó; ha pedig a jelentkező nem a nevezett intézet

növendéke, a második alapvizsgálat tárgyaiból való készült-ségét igazoló dolgozatok s az első és második alapvizsgálat közötti időnek mikénti eltöltéséről okmányok melléklendők.

A szakvizsgálatra bocsátásért szóló folyamodványhoz a második alapvizsgálatról szóló értesítő és az orsz. m. kir. rajztanárképző negyedik évfolyamának rendes látogatásáról bizonyítvány csatolandó.

A kik nem az orsz. m. kir. rajztanárképző intézet növendékei, azok a második alapvizsgálatról szóló értesítőn kívül mellékelni tartoznak a második alapvizsgálat és a szakvizsgálat közti időnek mikénti eltöltését igazoló okmányokat.

7. Javító vizsgálatot legfeljebb két tárgyból lehet tenni. Hogy a két tárgyból megbukott jelölt rövidebb vagy hosszabb idő múlva bocsáttatik-e javító vizsgálatra, arra nézve esetről-esetre a vizsgáló bizottság határoz.

A ki kettőnél több tárgyból tanusít elégtelen eredményt, teljes ismétlő vizsgálatra utasíttatik. Ennek idejét szintén a vizsgáló bizottság határozza meg.

Oly polgári iskolai rajztanító-jelölt, ki az alapvizsgálatokra elemi tanítói oklevele alapján bocsáttatott és időközben érettségi vizsgát tett, mint középiskolai rajztanárjelölt folytathatja a vizsgálatokat.

Oly okleveles polgári iskolai rajztanító pedig, ki érettségi vizsgálatot rajztanítói oklevelének megszerzése után tett, és érettségi bizonyítványa alapján kívánja megszerezni a középiskolai oklevelet, az csupán «kiegészítő», azaz a középiskolai tanári szakvizsgálat letételére köteleztetik.

Ellenben oly rajztanítónő jelölt, ki akár polgári iskolai rajztanítónői alapvizsgálata, akár ugyanily minőségben tett szakvizsgálata után, az időközben szerzett érettségi bizonyítványa alapján, középiskolai rajztanári klevelet kíván szerezni, ezen magasabb fok összes vizsgálatait letenni köteles.

8. A jelölt kívánságára, az alap- és a szakvizsgálatok-

ról külön-külön a vizsgáló bizottság elnöke és jegyzője által aláírt és a vizsgáló bizottság pecsétjével ellátott «Értesítő» adatik ki.

A szakvizsgálat sikeres kiállása esetén az elnök, a jegyző és a vizsgáló bizottságnak legalább három tagja által aláírt, nemkülönben a vizsgáló bizottság pecsétjével ellátott szabályszerű «képesítő oklevél» állíttatik ki.

9. Mindennemű folyamodványra egykoronás bélyeg, minden egyes mellékletre pedig (a vizsgálati díjról szóló nyugtatványt kivéve), a mennyiben már bélyeggel ellátva nincsen, 30 filléres bélyeg ragasztandó.

Az első és második alapvizsgálat után 25—25 korona jár, a szakvizsgálat vagy kiegészítő vizsgálatért pedig 50 korona fizetendő, mely utóbbi összegben az oklevél kiállítási díja is befoglaltatik.

Javító vizsgálatért 20 korona díj jár.

Külföldön nyert oklevél honosítási díja 25 korona. Ehhez esetleg szükséges kiegészítő vizsgálatért: 25 korona vizsgálati díj fizetendő.

Minden ismétlődő vizsgálatért annak megfelelő egész díj jár.

A vizsgálati díjak alól felmentésnek helye nincs; ha a jelölt a vizsgálat tényleges megkezdése előtt visszalép, a befizetett vizsgálati díjat visszakapja.

A vizsgálati díjak az elnök megbizottja kezéhez szolgáltatandók, ki az átvételt nyugtázza és a befolyt díjakról külön jegyzéket vezet.

10. A vizsgálatok magyar nyelven tartatnak.

A zárthelyi gyakorlati vizsgálatokon minden tárgyból a csoportok részére megállapított egy vizsgálati feladat megoldása kívántatik; a szóbeli vizsgálatoknál a jelölthöz minden tárgyból rendszerint több kérdés intézhető; három kérdésre minden jelölt igényt tarthat.

A zárthelyi vizsgálati feladatok az albizottságokban a vizsgáló bizottsági tagok együttes megállapítása alapján

tüzetnek ki. Ugyanazok gondoskodnak a vizsgálatok szabályszerű lefolyásáról, melyről a kitűző és ellenőrző tagok jegyzőkönyvet vesznek fel.

A feladatok kitűzése írásban, rajzban, szóbelileg vagy modellek beállítása útján történik. A vizsgálati feladatok megoldásánál jegyzetek vagy segédművek használata tilos.

A gyakorlati tárgyak vizsgálatánál a vizsgázók helyei sorshuzás alapján jelölhetők ki.

A képesítő vizsgálat mind a három főrésze, összesen és egyenkint akkor tekinthető sikerültnek, ha a jelölt az egyes tárgyakból legalább is «elégéses» érdemjegyet nyert. Ellenkező esetben javító vagy ismétlő vizsgálatra utasíttatik.

Az egyes vizsgálatokra megszabott tárgyak alul fölmentésnek egyáltalán nincs helye.

11. A beérkezett kérvények felett a vizsgáló bizottság dönt.

Az elnök kötelessége a bizottságot akkor is egybehívni, ha a kitűzött időre csak egy jelölt jelentkeznék is vizsgálatattételre.

A jelölt kérvényének elintézéséről hivatalosan értesítetik, ugyanakkor a rajztanításra képesítő vizsgálatok szabályzatának egy példánya részére megküldendő.

Az egyes vizsgálatok menetéről az elnök törzskönyvet és jegyzőkönyveket vezet, a kiszolgáltatót oklevelekről pedig sorkönyvet.

12. Külföldön szerzett rajztanári, rajztanítói, vagy rajztanítónői oklevelek vagy ezekkel egyenértékű okiratok Magyarország területére csak akkor válnak érvényesekké, ha azokat a bizottság javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter honosítja.

Honosításra a bizottság a külföldi oklevelet a következő feltételek mellett ajánlja:

a) Ha az oklevél tulajdonosa a honosíttatni kívánt

okiratot, melynek a rajztanári, illetőleg a tanítói, vagy tanítónői vizsgákkal egyenértékű vizsgálatokon kell alapulnia, eredetiben bemutatja.

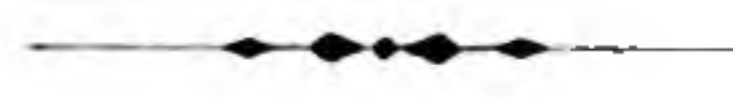
b) Eredetiben csatolt okiratokkal igazolja, hogy előképzettsége tökéletesen megfelel azon követelményeknek, melyek e szabályzat 5. §-ában körül vannak írva.

A mennyiben a bizottság a folyamodvány mellékleteinek megbirálása után, a kiegészítő vizsgálatot szükségesnek itélné, úgy a folyamodó a kijelölt tárgyakból vizsgázni tartozik.

A honosítás igazolása az eredeti okira-ra rávezetendő.

Az alapvizsgálatok és a szakvizsgálat tárgyai:

1. Alakrajz.	7. Ábrázoló geometria.
2. Ékítményes rajz.	8. Látszattan.
3. Csendélet- rajz és festés.	9. Művészetek története.
4. Iparművészeti rajz és tervezés.	10. Bonczalaktan.
5. Építészeti rajz, stil- és alaktan.	11. Magyar irodalom.
6. Mintázás.	12. Pedagogia.

TARTALOM.

	Oldal
I. Tudnivalók a jövő tanévre	3
II. Az intézet beléletéből	5
III. Az intézet tantervei	21
IV. A tantervek részletezése	24
Alakrajz és festés.....	24
Ékítményes rajz.....	26
Csendélet-rajz és festés	27
Iparművészeti rajz és tervezés	29
Építészeti stíl- és alaktan	32
Mintázás	34
Geometriai tárgyak	35
Művészetek története.....	39
Bonczalaktan és rajz	39
Magyar irodalom	40
Pedagógia	41
V. Az intézet vezetősége	44
VI. Az intézet tanszemélyzetének beosztása	44
VII. Rajztanárvizsgáló bizottsági tagok	48
VIII. A képesítő vizsgálatok eredménye	49
IX. A növendékek névsora	51
X. Statisztikai adatok	61
XI. Kivonat az intézet felvételi- és rendszabályaiból	64
XII. Kivonat a képesítő vizsgálati szabályzatból	73

